

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

**Postoje a zkušenosti středoškolských studentů
s patologickým hráčstvím**

Bakalářská práce

Autor: Petra Hůlková
Studijní program: B 7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a
příjmení: **Petra Hůlková**

Osobní číslo: **P12453**

Studijní
program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální patologie a prevence**

Název tématu: **Postoje a zkušenosti středoškolských studentů s patologickým
hráčstvím**

Zadávající
katedra: **Katedra sociální patologie a sociologie**

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce pojednává o závislosti na hazardních hrách. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části se zabývám problematikou hazardu a patologického hráčství a charakterizují středoškolskou mládež. V empirické části jsem zvolila metodu dotazníkového šetření. Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zmapovat postoje a zkušenosti středoškolských studentů s patologickým hráčstvím.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce:

Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.

Katedra sociální patologie a sociologie

Datum zadání bakalářské práce:

7. 2. 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

22. 4. 2015

L. S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

PhDr. Václav Bělík, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 22. 4. 2015

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Prof. PhDr. Blahoslavu Krausovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Anotace

HŮLKOVÁ, PETRA. *Postoje a zkušenosti středoškolských studentů s patologickým hráčstvím*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2014. 30 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problémem chorobné závislosti na hraní hazardních her a postoji středoškolských studentů k této problematice. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části je charakterizováno patologické hráčství, jednotlivé fáze, diagnostická kritéria, etiologie, druhy hazardních her, rizikové skupiny, důsledky a organizace Anonymních gamblerů. Dále je charakterizována středoškolská mládež, její postoje a hodnoty, patologické hráčství u mládeže a role počítačových her v jejich životě. V empirické části je zvolena metoda dotazníkového šetření. Cílem práce bylo zjistit, jak velké zkušenosti mají středoškolští studenti s patologickým hráčstvím a jaké postoje k této problematice zauímají.

Klíčová slova: patologické hráčství, hazardní hra, návyková a impulzivní porucha.

Annotation

HŮLKOVÁ, Petra. High School Students' Experience and Attitudes to Pathological Gambling. Hradec Králové: Pedagogical faculty, University of Hradec Králové, 2014, 30 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis deals with the problem of addiction to gambling and high school students' attitudes to pathological gambling. The work is divided into a theoretical and an empirical part. The theoretical part describes the characteristics of gambling, its individual phases, diagnostic criteria, etiology, types of gambling, risk groups, consequences and the Organization of the Gamblers Anonymous. It also describes a high school students, their attitudes and values, pathological gambling of young people and the role of computer games in their life. In the empirical part of thesis, a survey method was used. The aim of the work was to find out how much experience with pathological gambling high school students have and what their attitude to this problem is.

Keywords: Pathological gambling, game of chance, addictive and impulsive disorder.

Obsah

ÚVOD.....	8
1 Patologické hráčství.....	10
1.1 Charakteristika patologického hráčství.....	10
1.2 Fáze gamblerství	11
1.3 Diagnostická kritéria pro patologické hráčství.....	13
1.4 Etiologie patologického hráčství	15
1.5 Hazardní hry	15
1.6 Důsledky patologického hráčství	20
1.7 Organizace Anonymních gamblerů.....	23
2 Středoškolská mládež.....	25
2.1 Charakteristika středoškolské mládeže.....	25
2.2 Postoje a hodnoty mládeže.....	26
2.3 Patologické hráčství mládeže.....	29
2.4 Počítačové hry v životě dětí a dospívajících.....	30
3 Průzkum postojů a zkušeností středoškoláků s patologickým hráčstvím	34
3.1 Metodologie průzkumu.....	34
3.2 Vyhodnocení dotazníku.....	36
3.3 Shrnutí.....	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

„Hra je jednou ze základních lidských činností. U dětí je to smyslová činnost motivovaná především prožitky. Hra je provázena pocity napětí a radosti. Hra je dominující činností v dětském věku“¹ Hra doprovází člověka takřka po celý život. Obvykle hry hrajeme pro pouhé pobavení, přinášejí nám pocit radosti a štěstí. Ale ne vždy jsou hry pozitivním přínosem pro člověka. Můžeme se setkat s hrami, jejichž hlavním cílem je zvítězit. Takové hry nazýváme hazardní. Existují jedinci, kteří tyto hry hrají tak často, že si na nich vytvoří závislost. Pro takovou závislost užíváme výraz „patologické hráčství“, k jehož rozvoji u nás došlo po roce 1989, a stále patří mezi nejrozšířenější patologické jevy.

Jako téma mé bakalářské práce jsem si zvolila patologické hráčství u středoškolské mládeže. Vybrala jsem si ho z několika důvodů. Jedním z nich je, že je to téma v dnešní době velmi aktuální a může se týkat každého z nás. Ale myslím si, že mu není věnováno tolik pozornosti, kolik by mělo. Dalším důvodem je, že znám člověka z mého blízkého okolí, který si na hazardní hře vytvořil závislost. Díky kontaktu s ním vidím do této problematiky jasněji. Posledním důvodem je má vlastní zkušenost s hazardní hrou. Několik druhů hazardních her jsem již vyzkoušela a některé mě opravdu baví. Ale nedá se říct, že bych hraní propadla, hraji spíše pro pobavení. Toto téma mě velmi zaujalo, a proto bych se mu chtěla věnovat hlouběji.

Jako cílovou skupinu pro tuto práci jsem si vybrala středoškolskou mládež. Tato věková skupina je patologickým hráčstvím ohrožena nejvíce, nechá se světem hazardu snadno zlákat. Navíc, jak je všeobecně známo, mládež propadá závislosti mnohem rychleji než dospělí jedinci. Proto si myslím, že tato cílová skupina bude pro práci nejzajímavější.

Cílem mé práce je nejen uvést základní informace o patologickém hráčství, ale také o středoškolských studentech. Hlavním cílem pak je zmapovat zkušenosti studentů středních škol s hazardní hrou a zjistit, jakým způsobem na tuto problematiku nahlíží.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části uvádím základní přehled o problematice patologického hráčství. Dále charakterizují středoškolskou mládež a s ní spojenou závislost na hazardních hrách. V závěru této části

¹ HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

popisují problematiku počítačových her u dětí a dospívajících. V empirické části jsem pro výzkumné šetření zvolila formu dotazníku. Jsou zde uvedeny stanovené hypotézy, výsledky výzkumu v grafech, zhodnocení hypotéz a závěrečné zhodnocení výzkumného šetření.

1 Patologické hráčství

V této kapitole nejprve charakterizují patologického hráčství. Poté popíší jednotlivé fáze závislosti, diagnostická kritéria, etiologii, uvedu druhy hazardních her, důsledky patologického hráčství a v poslední části této kapitoly se budu věnovat organizaci Anonymních gamblerů a její charakteristice.

1.1 Charakteristika patologického hráčství

„Patologické (chorobné) hráčství neboli gambling je podle mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) definováno jako porucha spočívající v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků.“²

Mezinárodní klasifikace nemocí řadí patologické hráčství nikoliv mezi závislosti, ale mezi „návykové a impulzivní poruchy“. *„Jsou charakterizované opakovanými činy, které nemají žádnou jasnou racionální motivaci, nemohou být ovládnuty a obecně působí svým nositelům poškození vlastních zájmů i zájmu jiných lidí. Osoba hovoří o tom, že její chování je spojeno s impulzy k činnosti. Příčina těchto poruch není pochopitelná a jsou zde seskupeny společně vzhledem k popisným podobnostem v širším slova smyslu, nikoliv však proto, že by bylo známo, že mají jiné důležité společné rysy.“³*

Lidé závislí na hazardní hře často riskují ztrátu svého zaměstnání, pro získání financí se zadlužují a lžou. Tito lidé také popisují velké nutkání ke hře, které těžko ovládají, zaujetí myšlenkami a okolnostmi, doprovázejícími tuto činnost. Nutkání hrát často sílí ve stresových obdobích.⁴ *„Takto postižená osoba pokračuje v hazardních hrách i poté, co došlo k rozvoji sociálních, ekonomických a mezilidských problémů souvisejících s patologickým hráčstvím, případně dokonce problémů se zákonem“⁵*

Existují i lidé, kteří sázejí, ale přesto je nepovažujeme za hazardní hráče. Pro tyto jedince je to spíše forma zábavy. Je tu sice také možnost, že investované peníze prohrají, ale mají svou situaci pod kontrolou. Když prohrají určitou částku peněz, jsou

² *Právo a rodina*. Č. 03 (březen 2007). Praha: Linde, 2007. Vychází měsíčně. ISSN 1212-866X.

³ Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize [online] ©2013 [cit. 25.1.2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>>.

⁴ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. Praha: Sportpropag, 1999, s. 10.

⁵ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 128 s. ISBN 978-802-4727-813.

oproti patologickému hráči schopni hru ukončit a navíc jeho osobní a pracovní život není prohrou negativně ovlivněn.⁶

Dle Nešpora bychom měli patologické hráčství odlišovat od:

- *„Hráčství a sázkařství (časté hraní pro vzrušení nebo jako pokus vyhrát peníze, když lidi hraní drží pod kontrolou),*
- *Nadměrného hráčství u manických pacientů (jde o psychickou poruchu osobnosti),*
- *Hráčství u sociopatických osobností (jde o trvalou poruchu sociálního jednání, které se vyznačuje agresivitou, nebo jinými negativními projevy ve vztahu k jiným lidem.“⁷*

1.2 Fáze gamblerství

První fáze

První fázi označujeme jako „vítěznu“ nebo také jako „stádium vyhrávání“. Tato fáze je charakteristická úspěchem v počátečním období a je typická spíše pro muže. Muži jsou od přírody soutěživí, proto jim výhra přináší mnoho pozitivních pocitů, cítí se být schopní a všemocní. Po první výhře je jedinec naplněn velkým množstvím energie, lépe se soustředí a pracuje s čísly, začíná přemýšlet o nových herních strategiích a různých kombinacích. Nastávají pocity absolutního úspěchu a právě toho se jedinec snaží využít a pokračovat ve hře za jakýchkoliv okolností. Hráči prvotní úspěch často přisuzují svým vlastním schopnostem, ne momentálnímu štěstí, a od toho se pak také odvíjí hráčovo sebevědomí. Když se hráči daří, myslí si, že má vše pod kontrolou a že má výhry jisté, a začne sázet větší finanční obnosy. Hra souvisí také s náladovostí hráčů. Když hrají, mají lepší náladu a silnější sebevědomí. Pro vylepšení nálady se ke hře stále vracejí. Pro tyto jedince je typické, že hrají na úkor všemu ostatnímu. vzdalují se blízkým osobám, rodině a přátelům. Hraním tráví většinu svého volného času, a když právě nehrají, neustále na hraní myslí. K tomu se vztahují i fantazijní myšlenky, kdy si hráč představuje, že dosáhl velkých výher, které mu přinesly pocit uspokojení a velký úspěch. S prvotními výhrami přichází touha po dalších. Hráč rozšiřuje herní aktivity,

⁶ PRUNNER, P. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 17. ISBN 978-80-7380-074-1.

hraje častěji a zvyšuje své sázky, které se mnohdy mění v prohry. Prohru hráč vnímá zcela negativně a je přesvědčen, že selhal.⁸

Druhá fáze

Prvotní nadšení a optimismus začne ustupovat a jedinec se dostává do fáze druhé. Druhou fází nazýváme „ztrátovou“ nebo také „stádiem prohrávání“. V této fázi již můžeme mluvit o patologickém hráčství. Hráč již nemyslí na nic jiného, pouze na hru. Snaží se zoufale získat zpět prohrané peníze. Tento jev označujeme jako „chasing“ (stíhání, štvání výhry). Hráč zvyšuje frekvenci velikosti sázek, místo toho, aby svůj neúspěch ukončil. S touto fází je spojeno mnoho problémů, což zahrnuje lhaní a sliby, které jsou zpočátku myšleny upřímně, ale které není schopen splnit. Později s narůstajícími problémy začíná lhát i vědomě. V momentě, kdy si hráč uvědomí, že hraním a nepřiznáním si problémů svou finanční situaci nevyřeší, zažije mnoho z nich „crunch“ (bod zlomu), což znamená, že hráč vyčerpá všechny zdroje peněz. Východiskem je přiznání se rodině a blízkým, kteří mohou pokrýt dluhy spojené s hraním. Ale tato pomoc je záchrana pouze pro ty, kteří chtějí herní aktivity ukončit. To by mělo být podmínkou pro poskytnutí finanční pomoci ze strany rodiny. Hráč by neměl nabýt dojmu, že poskytnutá finanční pomoc je dar od rodiny, ale pouze půjčka, kterou musí v daném termínu splatit.⁹

Třetí fáze

Třetí fází nazýváme období ztráty kontroly. V této fázi již hráč nedokáže kontrolovat své chování. Protože už nemá žádné finanční prostředky, snaží se je získat jakoukoliv cestou, klidně i nezákonným způsobem. Jedná se nejčastěji o majetkovou trestnou činnost. Má tendenci své chování omlouvat a ze všeho, co se mu děje, obviňovat své okolí. Věří tomu, že jednoho dne ho čeká vysoká výhra, která ho dostane ze všech jeho problémů. Hráč již ztratil důvěru všech, rozpadají se mu vztahy s jeho okolím, především vztahy s přáteli a rodinný život, manželka se s ním často rozvádí a ve většině případů hráč přichází i o práci. Ocítá se v izolaci a všechny problémy zapíjí alkoholem.

⁸ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 105. ISBN 978-80-7380-074-1.

⁹ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 107. ISBN 978-80-7380-074-1.

Začíná trpět depresemi, objevují se i myšlenky na sebevraždu a vůbec poprvé začíná uvažovat nad možností psychiatrické léčby.¹⁰

1.3 Diagnostická kritéria pro patologické hráčství

Diagnostiku patologického hráčství můžeme provést několika způsoby, např. dle MKN-10 (F63.0). Ale pro přesnější identifikaci problému gamblerství uvádím diagnostická kritéria Americké psychiatrické asociace (DSM IV).¹¹

A. Setrvalé a opakující se maladaptivní hráčské chování se projevuje pěti (nebo více) kladnými odpověďmi na následující charakteristiky (znaky):

- *Je zcela zaujatý hraním (např. zpětným probíráním minulých herních zážitků, plánuje další hazardní hru nebo přemýšlí nad způsoby, jak získávat peníze na další hraní),*
- *Potřebuje hrát se stále většími obnosy peněz pro dosažení požadovaného vzrušení (pro dosažení žádoucího vzrušení musí při hazardním hraní zvyšovat velikost sázek),*
- *Zažil opakované neúspěšné pokusy o kontrolu, omezení nebo zastavení hraní (opakovaně se neúspěšně pokoušel své hazardní hraní dostat pod kontrolu, redukovat jej nebo s ním přestat),*
- *Cítí se neklidný nebo podrážděný, když se pokouší omezit hraní nebo s ním skončit (když chce přestat),*
- *Prostřednictvím hraní se snaží utíkat od problémů nebo se pokouší zmírnit svoji „dysforickou“ náladu (např. pocity bezmoci, viny, úzkosti, deprese),*
- *V případě prohry všech peněz se často vrací druhý den k hazardnímu hraní, aby opět dostal šanci vyhrát ztracené peníze zpět („chasing“ - štvání výhry),*
- *Lže rodinným příslušníkům, terapeutům nebo dalším osobám, aby zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou,*
- *Dopustil se ilegálních trestných činů, jako je padělání, podvody, krádeže nebo zpronevěra z důvodu potřeby financování svého hazardního hraní.*

¹⁰ PETRÁK, M. *Gamblerství-hráčská závislost*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati. Fakulta Humanitních studií, 2009. 54 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.

¹¹ ŠERÝ, O. Patologické hráčství. *Psychiatrie pro praxi*, 2001, č. 4, str. 164.

- *Ohrozil nebo ztratil kvůli hazardní hře významné pracovní vztahy, zaměstnání, studijní šanci nebo pracovní kariéru,*
- *Spoléhá na druhé lidi a předpokládá, že mu zapůjčí finanční prostředky, pomocí nichž se zmírní jeho zoufalá situace, do kterého se dostal v důsledku svého hazardního hraní.*

B. Hazardní hraní nelze u daného jedince lépe vysvětlit manickou epizodou.¹²

U patologického hráčství je pravděpodobný výskyt některých kognitivních distorzí. U hráče dochází ke zvětšení obratnosti v hraní a s tím související zvyšující se sebedůvěře. Věří, že najde svoji vlastní strategii, jak vyhrávat nad ostatními. Dalším charakteristickým znakem je pověřčivost, což znamená, že hráč věří, že určité věci mu přinesou štěstí ve hře. Můžeme ji rozdělit na pověřčivost talismanickou (např. náramek), pověřčivost rituální (např. vždy stejné sedadlo), pověřčivost kognitivní (např. modlení).¹³

Typické pro hráče, pokud se mu ve hře nedaří, bývá sklon vysvětlovat stále se opakující prohry (např. když mnohokrát za sebou prohrál, tak je přesvědčen, že se na něj musí usmát štěstí a že bude následovat série výher). Proto i po řadě proher nikdy hrát nepřestane, aby náhodou nepromeškal svůj okamžik štěstí.¹⁴

Dalším charakteristickým znakem je selektivní paměť. Hráč si dobře vybavuje výhry, především ty velké, ale naopak prohry ze své paměti vytěsňuje. V období neúspěchů hráč vzpomíná pouze na období, kdy se mu dařilo.¹⁵ „*Iluze kontroly nad štěstím ve hře může být charakterizována vírou gamblera, že štěstí osciluje mezi periodou dobrého a špatného období, která lze předvídat například ve snech, intuici. Gambleři se mohou domnívat, že mohou dosáhnout výhry pouze v určitých hrách atd. Iluzorní korelace mezi výhrou a nějakými vnějšími okolnostmi jsou pro některé gamblery výzvou k vytváření takových podmínek, za jakých dříve získali vyšší výhru.*“¹⁶

¹² PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 226. ISBN 978-80-7380-074-1.

¹³ Vacek, J. *Nelátkové závislosti- patologické hráčství*. Praha: centrum adiktologie, 20 s.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž.

1.4 Etiologie patologického hráčství

Vznik patologického hráčství může mít různé příčiny. Tyto příčiny dělíme na vnitřní a vnější. Mezi vnější příčiny patří např. rozvod či úmrtí rodičů v dětském věku, komplikovaná výchova, výskyt hráčství v sociálním okolí jedince. U žen bývá riziko spojeno s depresí, u mužů je to výskyt patologického hráčství či alkoholismu v rodině nebo rodinné neshody. Mezi vnitřní příčiny můžeme zařadit osobnost hráče.¹⁷

Podle Nešpora existují 4 základní systémy, které se podílí na vzniku patologického hráčství.

- Psychický systém - někteří lidé jsou citlivější než ostatní především v některých náročných životních situacích, hraje zde roli osobnost hráče,
- Fyzický systém - i když na hře nevzniká fyzická závislost, přesto může způsobit různé psychické či fyzické obtíže,
- Rodinný systém - rodina může jedince před závislostí chránit, ale může mu k ní i pomoci,
- Sociální systém - velký podíl má i společnost a zákony.¹⁸

„Hazardním hráčem se může stát v podstatě kdokoli, někteří lidé jsou ale ohroženi více například děti a dospívající. Dále se ohroženějšími zdají být muži, ovšem tento trend se v současné době vyrovnává. Ohroženy jsou také osoby, které přicházejí do styku s hazardní hrou, osoby s velkými a nepravidelnými příjmy a ti kdo pracují s velkými finančními prostředky v hotovosti. Dále citově strádající děti a děti s poruchami pozornosti. Ty totiž u automatu dokáží paradoxně strávit bez přerušení několik hodin. Ohroženější jsou také alkoholici a nezaměstnaní. I když nezaměstnanost je častěji důsledkem hazardní hry nežli její příčinou.“¹⁹

1.5 Hazardní hry

„Hru jako kladně hodnocenou formu využívání volného času zná lidstvo od nepaměti. Pozitiva různých her spočívají v odbourávání agrese, pomáhají v navazování nových

¹⁷ VACEK, J. *Nelátkové závislosti- patologické hráčství* [online]. [cit.2015-02-015]. Praha: centrum adiktologie. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/download/3480/patologicke-hracstvi-pdf>>.

¹⁸ PRUNNER, P. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 63. ISBN 978-80-7380-074-1.

¹⁹ JIRÁSKOVÁ, K. Hrací věk automatů. *Psychologie dnes*, září 2008, č. 9, s. 54-55.

*sociálních kontaktů, přináší duševní odlehčení a relaxaci. Se změnou sociálně ekonomických poměrů a v souladu s expanzivním nástupem nové techniky se změnila i forma těchto her a vzrůstá počet lidí na hře závislých. Roste kriminalita páchaná v souvislosti s hazardními hrami.*²⁰

Podle Nešpora je hazardní hrou „*jakékoliv sázení pro sebe nebo pro druhého a je jedno, jestli jde o malou či velkou výhru. Vycházejíc z definic hazardu, pak za hazardní hru považuje takový druh herní aktivity, kde je výsledek nejistý a záleží na náhodě.*“²¹ Slovo hazard vzniklo ze slova „azzahr“, což je arabský název pro hrací kostky. Tento pojem bývá spojován s riskantním hledáním šťastného osudu, o němž rozhodne náhoda.²²

Nejčastější formy hazardních her jsou:

- Hrací automaty,
- Ruleta,
- Kurzové sázky,
- Karetní hry,
- Loterie,
- Internetové sázení.

Hrací automaty

*Hrací automaty jsou u nás jednou z nejrozšířenějších forem hazardního sázení. „Výherním hracím přístrojem se rozumí kompaktní, funkčně nedělitelné a programově řízené technické zařízení s ovládáním určeným pouze pro jednoho hráče.“*²³ *Tyto přístroje byly u nás zavedeny až po listopadu 1989 a staly se velmi oblíbenými. „O stále zvyšující se „popularitě“ výherních hracích automatů v České republice svědčí i neustálý nárůst počtu provozovaných přístrojů.“*²⁴

Hrací automaty dělíme na „zábavní hrací přístroje“ a „výherní hrací přístroje“. U zábavních automatů se hraje pouze o čas, který si hráč kupuje. V takovém případě se nejedná o hazardní hru, ale i přesto tento druh automatů s sebou nese určité nebezpečí.

²⁰ MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie*. 3. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2008, s. 53. ISBN: 978-80-210-4550-7.

²¹ NEŠPOR, K. *Hazardní hra jako nemoc*. Praha, 1994.

²² PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 34. ISBN 978-80-7380-074-1.

²³ *Zákony pro lidi* [online]. c2010-2015, [cit. 2015-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-202>>.

²⁴ PRUNNER, P. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 49. ISBN 978-80-7380-074-1.

To spočívá především v čase, který hráč v blízkosti automatů tráví. Především u dětí a dospívajících je tento jev rizikový, protože v tomto období by na dospívající mělo působit co nejvíce pozitivních vlivů, k nimž nadměrná doba strávená u automatů nepatří. Dalším důvodem může být násilí, agresivita či přílišné riskování, což je častým jevem u těchto druhů automatů. Tato činnost zřejmě nemá dobrý vliv na celkový rozvoj jedince.²⁵ „Do kategorie „přístrojů“, které se stávají zdrojem zábavy, je nutné zařadit i počítače a hry na nich provozované. I zde je však reálné velmi silné nebezpečí, že místo pozitivního rozvojetvorného efektu může při nesprávné aplikaci docházet ke značně devastacím a často retardačním důsledkům.“²⁶

U výherních automatů se již jedná o hazardní hru, hráč si zde nekupuje čas, ale možnost výhry. Někdy se ještě dále rozdělují na „lehké“ a „těžké“, které souvisí s výškou vkladu a tím možné výhry. Toto dělení je velmi subjektivní. Co pro jednoho člověka znamená malá prohra, pro druhého může mít katastrofální důsledky.²⁷

„Výherní automaty jsou jednou z nejnebezpečnějších forem hazardní hry. Podle počítačových odborníků jsou některé automaty naprogramovány tak, aby rozpoznaly začátečníka a daly mu okusit výhru. Hráč pak může nabýt dojmu, že je nadán nějakými mimořádnými schopnostmi, štěstím od přírody apod. Vše je ale pouze psychologický tah, jak jedince přimět zkoušet štěstí znovu a znovu.“²⁸ Nad výherními automaty se vyhrát nedá, což by si měli uvědomit především patologičtí hráči.²⁹

Kasina

Jsou to herny, které se u nás otevřely po roce 1989, kde mohou zákazníci hrát různé druhy hazardních her, např. ruletu, blackjack, poker či hrát na hracích automatech. Kasina se staly místem pro všechny hráče starší 18 let, ale dnes jsou nejpřitažlivější především pro mladou věkovou kategorii. Ze starších osob navštěvují kasina především ti zámožnější. Sázky v kasinu jsou někdy mnohdy nebezpečnější než hra na hracích

²⁵ PRUNNER, P. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 47. ISBN 978-80-7380-074-1.

²⁶ PRUNNER, P. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 48. ISBN 978-80-7380-074-1.

²⁷ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J., a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 155. ISBN 978-80-7041-896-3.

²⁸ ŠVARCOVÁ, E. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, s. 49. ISBN 978-80-7041-959-5.

²⁹ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 105. ISBN 978-80-7380-074-1.

automatech. Když hráč vyhraje velkou výhru v první fázi hraní, chce svůj úspěch zopakovat a to může být prvním bodem na cestě k rozvoji patologického hráčství.

Karetní hry

Karetní hry pocházejí z dvanáctého století z Číny. Je to častý druh zábavy mnoha lidí. Karty se hrají ve volných chvílích s přáteli, na dovolených, o víkendech, ale i ve všední dny. Často se u karet sejdou všichni rodinní příslušníci a utužují se tak rodinné vztahy. V takových případech se hraní karet nepovažuje za hazard stejně jako v případě, když se přátelé sejdou večer u piva zahrát si mariáš a prohrají určitou částku, pokud se nejedná o větší sumy peněz. O hazardní hraní se jedná tehdy, pokud vykazuje podobné znaky jako patologické hráčství. Tento druh zábavy se potom stává něčím devastujícím ve všech oblastech života jedince. Negativní vliv přináší i konzumace alkoholu, díky němuž má hráč větší sklon riskovat a má tendenci zvyšovat vsazené částky, čehož poté lituje.³⁰

Jednou z nejrozšířenějších karetních her je poker. Je oblíbený téměř po celém světě. Já osobně znám mnoho lidí, kteří pokeru propadli. Musím se přiznat, že i já sama poker hraji. Před několika lety jsem hru vyzkoušela z pouhé zvědavosti s pár přáteli a hra mě začala opravdu bavit. Ale nemyslím si, že bych byla hazardní hráč, hrajeme pouze o drobné. Občas také hraji přes internet, kde si na účet vkládám peníze, ale nejedná se o žádné velké částky. Je to spíše o zábavě. Aby člověk mohl hrát poker, musí znát pravidla a mít určitou strategii. Ale já se přikláním k názoru, že tato hra je především o štěstí. Já už jsem několik strategií vyzkoušela, můžeme jimi sice ovlivnit ostatní hráče, ale to, co přijde na stůl, závisí pouze na náhodě.

Loterie

K velmi oblíbenému druhu sázení dnes patří loterie. Je to hra, která se provozuje pomocí sázkových tiketů. Tato možnost sázení sahá až do doby, kdy u nás ještě nebyly zavedeny výherní automaty. Loterie lákala mnoho lidí, kteří se jednou týdně vsadili a v očekávání čekali na svou výhru. Ale to ani dnes není výjimkou. Lidé denně vsázejí s nadějí, že vyhrají velkou částku peněz a že se jim možná vrátí všechny investice, které do hry v minulosti vložili.³¹ To potvrzuje i moje zkušenost, kdy jsem před několika lety

³⁰ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 53. ISBN 978-80-7380-074-1.

³¹ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 54-55. ISBN 978-80-7380-074-1.

brigádně pracovala v trafice. Denně si vsadily desítky lidí, ale posléze byli zklamáni z prohry a takto zkoušeli štěstí pořád dokola. Podle mého názoru jsou to zbytečné investice, které by lidé mohli využít k reálnějším cílům.

Dnes se můžeme setkat s více variantami sázení prostřednictvím sázkových tiketů. Nejznámější společnost u nás se nazývá Sazka, pod níž patří „Euro miliony“, „Sportka“, „Šťastných 10“ a „Keno“. Výhodou tohoto druhu sázení je, že vkládané částky nejsou tak vysoké, jako tomu bývá u jiných hazardních her. Ale i přesto se zde mohou vyskytnout četné problémy spojené s nadměrným vsázením, především u sociálně slabších sázkařů.³²

Kurzové sázení

V posledních letech dochází k velkému rozvoji kurzového sázení. V minulosti se jednalo o pořádané koňské dostihy, které byly považovány za důležitou společenskou událost. Ale již tenkrát byl patologický hráč schopen prohrát mnoho peněz. Ale v dnešní době se kurzové sázení týká především sportovních sázek, kdy podstatou je odhadnout správný výsledek, ale lidé si mohou vsadit v podstatě na cokoliv. V roce 1990 u nás začaly vznikat sázkové kanceláře. Jako první vznikla sázková kancelář Fortuna, poté Tipsport, Chance nebo SynotTip. Sázkové kanceláře nejsou místem významných schůzek, ale staly se místem druhu sázení oslovujícího všechny věkové skupiny. Nejoblíbenějšími sporty, na něž u nás fanoušci vsázejí, jsou fotbal, tenis, lední hokej nebo basketbal.³³

Internetové sázení

Sázení přes internet je poměrně novou oblastí gamblingu. Objevilo se v roce 1995.³⁴ V této době ale lidé mohli sázet pouze přes zahraniční webové servery. Oficiálně je sázení přes internet povoleno až od roku 2009. Ministerstvo financí ČR povolilo sázení přes internet pouze pěti společnostem - Tipsport, Fortuna, Chance, Synot Tip a Sazka.³⁵

³² PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 54-55. ISBN 978-80-7380-074-1.

³³ PRUNNER, P. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 51. ISBN 978-80-7380-074-1

³⁴ Vacek, J. *Nelátkové závislosti- patologické hráčství*. Praha: centrum adiktologie, 20 s.

³⁵ SALINKOVÁ, A. *Hazardní hry online* [online]. c2011. [cit.2015-02-015]. Dostupné z WWW: <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/IT/eGovernment/Salinkova_Alena_5976.pdf>.

Tento druh sázení má mnoho výhod:

- *Neplacení žádných poplatků,*
- *Možnost získat bonus za registraci,*
- *Sázení v pohodlí domova,*
- *Sázení s vyššími kurzy než jsou v kamenných sázkových kancelářích,*
- *Možnost sázet 24 hodin denně, 365 dní v roce,*
- *Možnost sázet jakékoli sázky (neomezené částky začínají možnost sázet již od 5 Kč),*
- *Možnost sázet „live“.³⁶*

Lidé se často nechají zlákat internetovými sázkovými kanceláři. Některé z nich sázkařům po zaregistrování připisují peněžité bonus. Např. když se sázkař zaregistruje u internetové sázkové kanceláře Betandwin a vloží tam určitou sázku, je mu na účet vložen dvojnásobek vsazené hodnoty jako poděkování, že se rozhodl právě pro ni. Další výhodou je, že internetové sázkové kanceláře mají mnohem vyšší kurzy než ty kamenné.³⁷

Setkáme se i se sázkaři, kteří preferují internetové sázení z důvodu anonymity. Vyhnou se tak nepříjemným setkáním se svými známými v hernách či kasinech. To platí především pro jedince s určitým postavením ve společnosti, ale stejně tak pro gamblery recidivisty, kteří chtějí skrýt před svými blízkými, že se opět vrátili k hazardnímu hraní. Internetové sázení si oblíbili také mladiství, u nichž se očekává, že jejich počet bude narůstat.³⁸

1.6 Důsledky patologického hráčství

„Hráčská závislost s sebou přináší vznik řady sekundárních problémů a nepříznivých následků, které na sebe vzájemně nabalují.“³⁹ Podle Prunera mezi ně patří především:

- *hráčské poruchy*
- *rodinné dysfunkce*
- *hráčství mladistvých a nezletilých*

³⁶ PRUNNER, P. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 57. ISBN 978-80-7380-074-1.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ PRUNNER, P. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 76. ISBN 978-80-7380-074-1.

- *alkoholové problémy a jiné drogové závislosti*
- *psychické poruchy a psychózy*
- *sebevraždy a sebevražedné myšlenky*
- *výrazné finanční problémy*
- *kriminální chování.*⁴⁰

Závislost na hazardních hrách ovlivňuje nejen hráče samotného, ale i jeho okolí, především rodinu a blízké. „Podle Nešpora ovlivňuje patologický hráč 10 – 15 dalších osob ve svém okolí rodinném, sociálním, sousedském, pracovním a volnočasovém.“⁴¹ Nejčastějšími důsledky bývají rozvody a rozchody, ztráta kontaktu s rodinou, přerušování výchovy a kontaktu s dětmi, bezdomovectví či sociální vyloučení, významné snížení životní úrovně a hmotná nouze, ztráta zaměstnání či podnikání.

*„Do konce gamblingového období jsem prosázel osm milionů korun. Když už člověk prohraje tolik, návrat do normálního života je strašně těžký, pracovní i lidsky. Moje základní hodnoty byly naprosto degradovány, nevážil jsem si sám sebe, moje práce pro mě přestala mít hodnotu, ale ani ty nejbližší vztahy mě neudržely.“*⁴²

Dále má patologické hráčství velký dopad na tělesné zdraví. Mezi největší rizika patří:

- Srdeční choroby, běžně toto riziko bývá vyšší u mužů než u žen, ale závislost na hazardních hrách pravděpodobnost srdeční choroby zvyšuje, důvodem bývá vyčerpání a dlouhodobý stres spojený s hraním,
- Další nemoci spojené se stresem, cukrovka, vysoký krevní tlak či střevní nemoci
- Bolesti zad, krční a bederní páteře způsobené trávením velkého množství času u počítače či hracích automatů,
- Zanedbání zdraví - u hráče zaujatého hraním se časem mohou vyskytnout zanedbané nemoci,
- Špatné stravování - nepravidelný stravovací režim, nedostatek času na jídlo, konzumace nezdravých potravin,

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ VEJROSTA, P. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. [cit.2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropskepravny.cz/soubory/dokumenty/patologicke-hracstvi-apa2011-704.pdf>>.

⁴² SVOBODA, M. Příběh gamblera: boj o život. *Dnes*, 2013, č. 35, str. 26-27.

- Zvýšená konzumace alkoholu, cigaret a jiných návykových látek a zdravotní problémy s nimi spojenými.⁴³

Patologické hráčství také velmi ovlivňuje psychiku hráče, ale i jeho blízkých. „*Jedním z nejběžnějších důsledků je stres, ale může se jednat i o deprese, úzkosti, pocity osamělosti, které mohou vést k poruchám spánku a v závažných případech vyústit i v suicidální tendence.*“⁴⁴

„*Patologické hráčství s sebou nese velké riziko sebevraždy. V ČR se odhaduje 600 sebevražd patologických hráčů ročně.*“⁴⁵ Vztah mezi hazardní hrou a sebevražděným jednáním ve své studii zkoumají Rossowá a Hansenová z institutu Sirius. Podle studie problémoví hráči, kteří se léčí, mívají často myšlenky na sebevraždu nebo se již o ni pokusili. Podle průzkumů se u takových lidí vyskytuje sebevražedné chování mnohem častěji než u běžné populace. Toto chování souvisí především s psychickými problémy, finančními problémy, problémy ve vztazích či s užíváním alkoholu nebo drog.⁴⁶

Patologické hráčství často také vede k trestné činnosti hráče. Kriminalita, která je nejvíce rozšířena v této oblasti, je trestná činnost majetkového charakteru. Nejčastěji k ní dochází přímo v hernách, ale také v jejich okolí či v sociálním prostředí hráče. Pachatele trestné činnosti související s gamblerstvím dělíme do těchto skupin:

- Osoby, které nelegálně provozují hrací automaty, nepoctivé hry a sázky, a osoby, které neznemožní hazardní hru dětem a mladistvým,
- Osoby, které mají svůj podíl na provozování hazardních her (např. Zaměstnanci heren), často se dopouští zpronevřer, krádeží či krácení zisku,
- Osoby využívající závislosti ostatních k páčání trestné činnosti se dopouštějí vydírání, krádeží, lichvy, prostituce či pohlavního zneužívání,
- Osoby, které se dopouštějí trestné činnosti na provozovatelích či majitelích heren.⁴⁷

⁴³ MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, s. 92. ISBN 978-80-247-2715-8.

⁴⁴ NEŠPOR, K. *Jak překonat hazard: Prevence, krátká intervence a léčba*. Praha: Portál, 2011.

⁴⁵ VACEK, J. *Nelátkové závislosti- patologické hráčství* [online]. [cit.2015-02-015]. Praha: centrum adiktologie. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/download/3480/patologicke-hracstvi-pdf>>.

⁴⁶ VEJROSTA, P. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. [cit.2015-01-21]. Dostupné z: <<http://www.evropskepravny.cz/soubory/dokumenty/patologicke-hracstvi-apa2011-704.pdf>>.

⁴⁷ *Bulletin Národní protidrogové centrály*. Č. 4. Praha: Policie České republiky, 2008. Vychází čtvrtletně. ISSN 1211-8834.

1.7 Organizace Anonymních gamblerů

Organizace Anonymních gamblerů (Gambler Anonymous) byla založena v roce 1957 v USA po vzoru organizace Anonymních alkoholiků. Založili ji dva muži, kteří dříve byli patologickými hráči, ale vyléčili se. Aby nedošlo k recidivě, dospěli k závěru, že musí změnit své povahy, proto převzali duchovní principy, které se používají pro překonávání různých závislostí. Uvědomovali si také, že pro udržení jejich abstinence by bylo dobré předávat tyto principy dalším patologickým hráčům. Od té doby se tyto skupiny rozšiřují a scházejí se po celém světě.

Anonymní gambleři v ČR jsou novějším společenstvím oproti západnímu světu, jsou teprve na počátku své cesty. Velkou snahu vyvinul český psychiatr MUDr. Karel Nešpor, který vytvořil skupinu pro gamblery na svém oddělení v psychiatrické léčebně v Bohnicích. V Brně dne 17. 1. 2008 vzniklo první společenství gamblerů v ČR. Od té doby se Anonymní gambleři scházejí pravidelně každý týden a počet jejich členů se postupně rozrůstá. Toto společenství založil muž, který těžce propadl hazardu. Hráčská závislost ho připravila o vše, na čem mu v životě nejvíce záleželo. Díky jeho trpělivosti a vytrvalosti asi po roce nad závislostí vyhrál.⁴⁸

Pro diagnostikování se často používá dotazník vytvořený organizací Anonymních hráčů.

1. *„Ztratil jste někdy čas určený k práci kvůli hazardní hře?*
2. *Učinila hra váš život doma nešťastný?*
3. *Poškodila hra vaši pověst?*
4. *Cítíte po hře výčitky svědomí?*
5. *Hrál jste někdy proto, abyste získal peníze, jimiž byste zaplatil dluhy nebo vyřešil finanční těžkosti?*
6. *Zmenšilo hraní vaši ctižádost a výkonnost?*
7. *Když prohrajete, máte pocit, že se musíte co nejdříve vrátit a vyhrát, co jste prohrál?*
8. *Když vyhrajete, máte silnou touhu se ke hře vrátit a vyhrát ještě víc?*
9. *Hrajete často tak dlouho, dokud neprohrajete poslední peníze?*
10. *Půjčil jste si někdy proto, abyste financoval hru?*

⁴⁸ *Anonymní gambleři Česko* [online]. c2008, [cit.2015-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://anonymnigambleri.cz/>>.

11. *Prodal jste někdy něco, abyste financoval hru?*
 12. *Nechce se vám používat peníze ze hry pro normální účely?*
 13. *Způsobila hra to, že se nestaráte o prospěch rodiny?*
 14. *Hrál jste někdy déle, než jste měl původně v úmyslu?*
 15. *Hrál jste někdy, abyste unikl trápení a starostem?*
 16. *Spáchal jste někdy nebo jste někdy uvažoval o spáchání nezákonného činu, abyste financoval hru?*
 17. *Působí vám hra potíže se spaním?*
 18. *Vedou hádky, nespokojenost nebo zklamání k tomu, že ve vás vzniká touha hrát?*
 19. *Když se na vás usměje štěstí, cítíte touhu to oslavit pár hodinami hry?*
 20. *Uvažoval jste někdy o sebezničení kvůli hazardní hře?*
- Většina nutkavých hráčů odpoví kladně nejméně na sedm z těchto otázek. “⁴⁹*

⁴⁹ NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. Praha: Sportpropag, 1999, s. 93.

2 Středoškolská mládež

V této kapitole se zaměřím na definici (vymezení) pojmu mládež, abychom lépe pochopili pojem středoškolská mládež, jejíž definice bude následovat hned poté. Dále se budu věnovat postojům a hodnotám mládeže, patologickému hráčství mládeže a nakonec roli počítačových her v životě dětí a dospívajících. V průběhu kapitoly uvedu několik výzkumů zabývajících se mládeží.

2.1 Charakteristika středoškolské mládeže

„Životní etapa mezi dětstvím a dospělostí se nazývá mládím nebo obdobím mládeže. Jedinci nacházející se právě v této fázi života jsou pokládáni za členy sociální skupiny zvaná mládež. Mládež na rozdíl od mládí není biologickým fenoménem, ani přírodním produktem, nýbrž sociokulturním jevem, jehož formy se odrážejí v historicko-sociální dimenzi, tzn. historicky měnící se seskupování mládeže, měnící se sociální postavení a právní vztahy, ale i každodenní a kulturní praktiky projevující se ve způsobu života mladých lidí.“⁵⁰

Podle Saka je „mládež velká sociální skupina lidí se specifickou pozicí a úlohou ve společnosti. Do této skupiny bývají zařazováni jedinci ve věku od ukončení základní školní docházky do věku ukončení sociální zralosti, převzetí všech rolí dospělých a získání plnohodnotného občanského statutu.“⁵¹

Jiná definice podle Pedagogického slovníku označuje mládež jako „sociální skupinu tvořenou lidmi ve věku přibližně 15 až 25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých. Má charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společností, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové.“⁵²

Typické pro období dospívání je příprava na budoucí povolání vzděláváním se na střední škole. Proto tuto skupinu mládeže nazýváme „středoškolskou“. Středoškolskou

⁵⁰ KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006, s. 9. ISBN 80-7315-125-1

⁵¹ SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000, s. 138. ISBN 80-7229-042-8.

⁵² PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 58. ISBN 978-80-7367-647-6.

mládež definuje Kraus jako „*strukturovanou skupinu ohraničenou studiem na střední škole poskytující úplné (případně neúplné) středoškolské vzdělání.*“⁵³

Kraus období mládeže rozdělil do tří fází:

1. V první fázi se jedinci loučí s dětským školním kolektivem a nastupují na střední školu, kde dochází k počátkům profesních příprav a k rozhodování se o budoucím povolání,
2. Pro druhou fázi je charakteristické pokračování ve studiu na vysokých školách, zaujímání rolí dospělých a postupné začleňování se do pracovního procesu,
3. V poslední fázi již většina chodí do zaměstnání, seznamuje se a navazuje vztahy s novými lidmi, začíná si budovat rodinu a začleňuje se do veřejného života.⁵⁴

Pojem mládež můžeme nahradit výrazem adolescence neboli dospívání. Toto slovo pochází z latinského *adolescere*, jež přeložíme jako dospívat. Pro toto období jsou typické mnohé změny nejen v oblasti tělesné, ale i v oblasti psychické a sociální. „*Období adolescence je charakterizováno také změnou postojů a vztahů v důsledku změn v kognitivních procesech, novému způsobu myšlení a emocionalitě. Nemění se vztah jen k sobě samému, ale také k ostatním lidem a světu vůbec.*“⁵⁵

Jedinec se začíná osamostatňovat a vymaňovat z vlivu rodičů. Stojí mezi tím, co si přeje on a co si přejí rodiče či škola. Když tyto oblasti dospívající nesladí, může docházet k určitým rozporům. „*Adolescence by se tedy mohla chápat jako přechodné období, které má za úkol poskytnout jedinci čas a možnost, aby dosáhl předpokladů stát se dospělým ve všech oblastech, v nichž to současná společnost vyžaduje.*“⁵⁶

2.2 Postoje a hodnoty mládeže

Dle Pedagogického slovníku můžeme postoj definovat jako „Hodnotící vztah zaujímaný jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům i sobě samému. Zahrnuje dispozici

⁵³ KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006, s. 71. ISBN 80-7315-125-1.

⁵⁴ KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006, s. 12. ISBN 80-7315-125-1.

⁵⁵ MACEK, P. *Adolescence*. Praha: Portál, 2003, s. 59. ISBN 80-7178-747-7.

⁵⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, s. 376. ISBN 80-7178-308-0.

chovat se či reagovat určitým relativně stabilním způsobem. Postoj je získáván na základě spontánního učení v rodině a v jiných sociálních prostředích“.⁵⁷

Postoje nejsou vrozené, jsou získané a vytvářejí se v průběhu života ze svého sociálního okolí a také procesem učení. V přítomnosti jiných lidí nejsme vždy sami sebou, měníme naše chování a postoje tak, aby byly společensky žádoucí. U postojů hodně záleží na mínění skupiny, občas se proto musíme přizpůsobit, protože chceme, aby nás tato skupina přijala, a osvojujeme si její postoje. Pokud se ale rozcházíme s názory skupiny, můžeme z ní být vyloučení.⁵⁸

Podle Saka mají postoje tři složky. Tou první je složka emotivní - zaujímání postojů bývá doprovázeno řadou emocí. Druhá složka se nazývá konativní - člověk se rozhoduje a koná na základě určitého postoje. Poslední složkou je složka kognitivní - člověk si utváří postoj na základě procesu poznávání.⁵⁹

Každý z nás má hodnoty, které jsou v životě podstatné. „Hodnoty, které člověk vyznává a ztotožňuje se s nimi, tvoří jeho hodnotový systém. Celý komplex těchto hodnot uspořádaných do jakéhosi žebříčku tvoří hodnotový systém každého člověka“⁶⁰ „Hodnotový systém (hodnotová orientace) znamená „Hierarchicky uspořádaný soubor hodnot, který odráží reálné pořadí (důležitost) hodnot sdílených určitou skupinou populace v určitém období“.⁶¹

Rozlišujeme různé hodnoty - biologické (zdraví), ekonomické (hmotné), morální (čest), náboženské (posvátnost) či estetické (krása).⁶² Komplex základních hodnot si utváříme nejpozději do věku 25 let. Ve vytváření hodnot nás ovlivňuje mnoho faktorů. Nejdůležitějším z nich je naše rodina, která v našem životě hraje podstatnou roli. Rodiče své děti velmi ovlivňují svým stylem života, který děti často od svých rodičů přebírají. Týká se to především rodinných zásad, vzorců chování a způsobu trávení volného času. Přebíráním těchto hodnot se utváří nejen hodnotová orientace, ale formuje se celá

⁵⁷ PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál 2003, s. 153. ISBN 80-7178-252-1.

⁵⁸ *Psychologie v teorii a praxi* [online]. c2008, [cit.2015-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://rudolfkohoutek.blog.cz/0811/postoje-a-vztahy>>.

⁵⁹ SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000, s. 230 s. ISBN 80-7229-042-8.

⁶⁰ KRAUS, B. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006, s. 78. ISBN 80-7315-125-1.

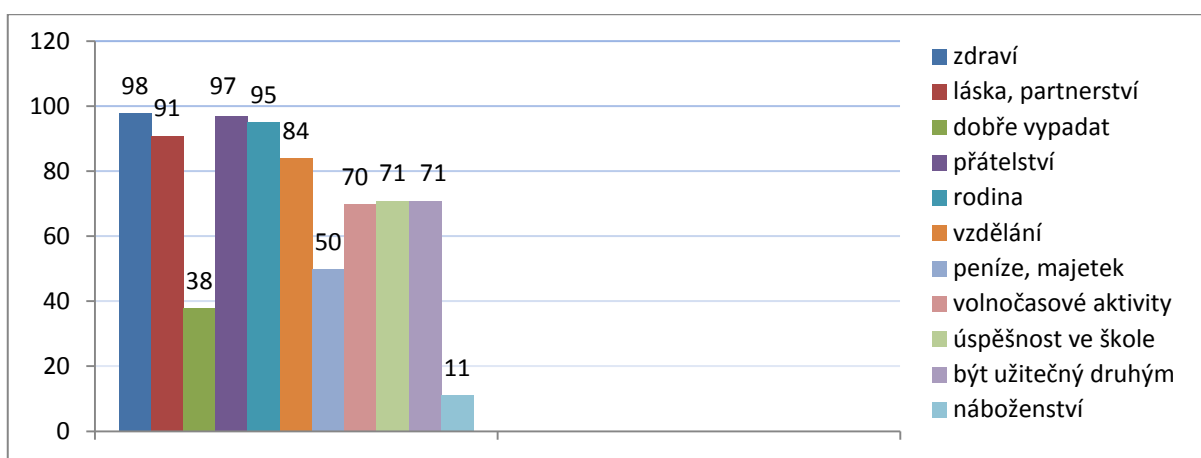
⁶¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál 2003, s. 53. ISBN 80-7178-252-1.

⁶² SILLAMY, N. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 45. ISBN 80-244-0249-1.

osobnost jedince. Rodiče by se měli tedy postarat o smysluplné trávení volného času svých dětí a nevhodnější by bylo, aby se na něm sami podíleli.⁶³

V roce 2005 proběhl na středních školách Zlínského a Olomouckého kraje výzkum, který měl zmapovat postoje středoškolských studentů k morálním hodnotám. Výzkum proběhl formou dotazníkového šetření na vzorku asi 900 studentů. Jednou z oblastí, na kterou se výzkum zaměřoval, byla hodnotová orientace této cílové skupiny. Respondentům bylo v dotazníku předloženo 14 hodnot, které měli ohodnotit číslem 1-5. Výsledky vidíme v následujícím grafu:⁶⁴

Graf 1: Postoje středoškolských studentů k morálním hodnotám



Zdroj: Vlastní zpracování.

Z výzkumu vyplývá, že nejdůležitější hodnoty pro středoškolské studenty jsou zdraví, přátelství, rodina, láska a partnerství. O něco menší důležitost pro ně má vzdělání, úspěch ve škole a volnočasové aktivity. Dále klesá důležitost majetku a nejmenší význam přikládají vzhledu a náboženství.⁶⁵

Velmi mě překvapilo, že studenti nepřipisují velký význam vzhledu. Vždy jsem měla za to, že tato věková skupina o svůj vzhled velmi dbá, především dívky, které se chtějí líbit opačnému pohlaví. Je příjemné zjištění, že jsou pro ně důležitější vztahy s přáteli, s rodinou a jejich zdraví. Vzdělání a úspěch ve škole jsou již na nižší příčce, ale jejich důležitost u studentů odpovídá mým domněnkám. Zato význam volnočasových aktivit

⁶³ PETRAŠKOVÁ, B. *Hodnoty a zájmy mládeže a jejich vliv na asociální chování*. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií, 2009, s. 30. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Antonín Olejníček.

⁶⁴ ČADOVÁ L., KREJČÍ, A. *Hodnotová orientace a životní postoje současných adolescentů*. [online]. [cit.2015-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.paidagogos.net/issues/2006/1/1/article.html>>.

⁶⁵ Tamtéž.

bych očekávala vyšší, ale spíše je to ovlivněno mojí láskou ke sportu, hudbě, tanci a dalším koníčkům, které v mém životě hrají důležitou roli.

2.3 Patologické hráčství mládeže

„Souvislostem mezi patologickým hráčstvím a mladou generací není v naší republice prozatím věnována dostatečná pozornost, a pokud se o patologickém hráčství hovoří, pak většinou je spojováno s populací dospělých. Ve světě se však již ukazuje, že gamblerství ve vazbě na dospívající mládež představuje značné latentní riziko, které může v budoucnu velmi silně promluvit do života mnoha rodin“.⁶⁶

Jak jsem již zmínila výše, asi nejrizikovější skupinou jsou dospívající. Často se jedná již o plnoleté studenty středních škol, kteří si chtějí bez práce co nejrychleji vydělat peníze, aby měli něco navíc a mohli si koupit věci, které si běžně dovolit nemohou. Někteří v tom vidí novou zkušenost, dobrodružství a dávku adrenalinu, tajemství, které nesmějí prozradit. V tomto věku je to ale dost riskantní, protože u těchto jedinců závislost vzniká velmi rychle. Může se jednat o pouhých několik týdnů až měsíců. Když mladiství propadnou závislosti již v tomto období, vstupují do dospělosti s mnoha dluhy, kterých se už asi nikdy nezbaví. Velká část z nich ani nedostuduje střední školu a vstupuje do života se ztíženým společenským uplatněním.⁶⁷

„Hazard je zejména u českých chlapců značně rozšířený. Csémy uvádí na základě studie ESPAD 2007, že denně nebo téměř denně hazardně hraje 1,1 % chlapců ve věku 16 let a dalších 1,3 % hraje přibližně jednou týdně. Je velmi pravděpodobné, že u velké části těchto dospívajících již došlo k rozvoji patologického hráčství.“⁶⁸

⁶⁶ PRUNNER, P. *Gamblerství, aneb, Ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 167. ISBN 978-80-7380-452-7

⁶⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, E. *Hazard a jeho prevence*. Brno: Univerzita Masarykova. Pedagogická fakulta. Katedra fyziky chemie a odborného vzdělávání, 2013. s. 35. Vedoucí bakalářské práce Doc. MUDr. Petr Kachlík, Ph.D.

⁶⁸ NEŠPOR, K., *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál, 2007, s. 120. ISBN 978-80-7367-908-8

Tab. 1: Způsob trávení volného času podle pohlaví (v %)

	Pohlaví	Párkrát za rok	1-2 x za měsíc	1 x týdně	Téměř denně
„Výherní automaty“	Chlapci	10,5%	3,5%	1,3%	1,1%
	Dívky	5,3%	1,0%	0,2%	0,2%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výzkumu se účastnilo 10187 žáků základních a středních škol po celé ČR, konkrétně 4793 (47,3 %) chlapců a 5394 (52,7 %) dívek. Věková kategorie těchto žáků byla 15-17 let. *Výzkumná zpráva je součástí Zprávy ESPAD za rok 2007 – Užívání návykových látek mezi studenty v 35 evropských zemích, kterou vydává Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA).* ⁶⁹

Výzkumná šetření, která proběhla v Americe mezi mladou populací, ukazují, že v podstatě každý dospívající Američan má již zkušenost s hazardní hrou. I přestože velká část z nich nevykazuje hráčskou závislost ani příliš závažné problémy s ní spojené, přesto určité procento z nich již má vážné problémy spojené se hrou či této závislosti propadlo. Podle výzkumů se takových hráčů v Americe vyskytuje v rozmezí 3,2 % - 8,4 %. Pro mladou populaci je typická velká soutěživost projevující se ve všech herních činnostech. Studie poukazují na fakt, že se tak dospívající připravují na dobu, kdy nabudou plnoletosti a budou moci již hrát či sázet oficiálně. ⁷⁰ Podle mého názoru je v dnešní době hraní dospívajícím až příliš snadno dostupné. Je to pro ně příliš lákavé, než aby odmítli příležitost si hru vyzkoušet. Není tedy divu, že snáze závislosti propadnou.

2.4 Počítačové hry v životě dětí a dospívajících

„Velmi významný fenomén, který se v poslední době velkou měrou podílí na nárůstu počtu osob majících problémy s hraním, je spojen s používáním osobních počítačů a dále s rozvojem využívání internetu. Počítače přinesly nový druh zábavy, kterému děti a mládež, ale i řada dospělých věnuje velkou část svého času, a to nejen času volného.

⁶⁹ VEJROSTA, P. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. [cit.2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropskezpravy.cz/soubory/dokumenty/patologicke-hracstvi-apa2011-704.pdf>>.

⁷⁰ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 133. ISBN 978-80-7380-074-1

V současné době je na světě ohromný počet lidí, kteří dokonce i bez toho, že by jako „klasičtí hráči“ pokoušeli štěstěnu a investovali nějaké peníze, investují pouze často nepředstavitelné množství svého času do souboje s počítačem a v něm „nastaveném programu“. Míra času je natolik neúměrná, že z nich ve své podstatě činí závislé psychopaty, kteří jsou ochotni obětovat vše (včetně partnera, rodiny, zaměstnání, postavení, přátel, jiného druhu zábavy apod.), jen aby ve „světě virtuální reality“ zvítězili.“⁷¹

Nikoho v dnešní době zajisté nepřekvapí, že se počítač vyskytuje téměř v každé domácnosti. Děti u počítače tráví celé hodiny a tento problém se čím dál častěji týká mladších dětí, u nichž, jak je všeobecně známo, vzniká jakákoliv závislost mnohem rychleji než u dospělého jedince. Zpočátku se vše zdá být nenápadné. Dítě začne hrát, nachází nové a nové hry, u kterých začne trávit čím dál více času. Často si v nich kompenzuje činnosti, které v reálném světě dělat nemůže. Postupně se dítě začíná odcizovat svému sociálnímu okolí a počítačové hry ho zcela pohltí.⁷²

Her, které najdeme na internetu, je celá řada a jejich počet se stále zvyšuje. Účastnit se jich můžou hráči z celého světa. Je pro ně charakteristické, že se neustále vyvíjí a vznikají nové situace, proto se dětem nikdy neomrzí, naopak jsou napjaté, co nového je čeká. Hry bývají nekonečné a u takových dětí tráví mnoho hodin bez přestávky. Tento znak je stejný jako u gamblerství.⁷³

Hraní počítačových her může mít velký vliv na zdraví hráče. Může způsobit poškození zraku, špatné držení těla, ale i špatné stravovací návyky, bolesti hlavy, nevolnost a závratě. Hráči závodních her často mívají tendenci více riskovat i v běžném životě. Dalším negativem je násilí, které se vyskytuje ve většině her. Tyto aktivity si děti často chtějí vyzkoušet i v reálném životě, což obvykle končí tragicky.⁷⁴

„Rozlišit hranici mezi koníčkem, zvýšeným užíváním a závislostí je velmi obtížné už i proto, že na počítači nevzniká závislost fyzická, ale psychická. Přesto můžeme vysledovat určité příznaky, které svědčí pro rozvíjející se závislosti. Mezi hlavní příznaky patří stavy podobné transu při hraní hry, vzpírání se rodičovským zákazům

⁷¹ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 98. ISBN 978-80-7380-074-1

⁷² JUNÁŠKOVÁ, S. *Gamblerství jako patologický jev v České republice*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, katedra rodinné výchovy, 2008, s. 37. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová, Ph.D.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

hraní, neschopnost dodržovat časový limit určený pro tuto činnost. K dalším znakům patří:

- *Méně vykonané práce,*
- *Pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,*
- *Ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,*
- *Brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,*
- *Rostoucí nervozita a neklid, když delší dobu nemůže hrát,*
- *Přemýšlení o počítači, když ho zrovna nepoužívá,*
- *Kradení peněz na nákup her,*
- *Stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,*
- *Lhaní o své závislosti,*
- *Hraní kvůli úniku od osobních problémů,*
- *Narušené vztahy s rodinou,*
- *Zanedbávání učení,*
- *Opouštění dřívějších zájmů a přátel,*
- *Zhoršující se školní výsledky.*⁷⁵

Pokud si někdo myslí, že počítačové hry a gamblersství spolu nesouvisí, opak je pravdou. Mají toho mnoho společného. Pokud je dítě závislé na počítačových hrách, může tato závislost ve vyšším věku přerůst v gamblersství. Pro tyto děti budou zábavní automaty natolik lákavé, že je dříve či později zcela jistě vyzkouší. Takové automaty se nejčastěji vyskytují v nákupních centrech, kde jsou herny přímo určené pro děti. V těchto prostorech hráč zachycuje podněty povzbuzující jeho pozornost. Hraní na těchto automatech není zcela zdarma, za jednotlivé hry musí hráč zaplatit. To ho ale obvykle neodradí. Nebezpečí závislosti je stejně vysoké jako hraní doma na počítači. Navíc toto prostředí se už více podobá hernám a kasinům, kde se již hazarduje s vyššími finančními obnosy.⁷⁶

„Mladí gambleři, kteří tráví u automatu čas, kdy by měli být ve škole, ho nikdy nedokáží dohnat, a to nejen na vědomosti, ale především s ohledem na chybění dovedností

⁷⁵ *Závislost na počítačích a počítačových hrách* [online]. [cit.2015-01-21]. Dostupné z: <<http://www.poradenskecentrum.cz/pocitacova-zavislost.html>>.

⁷⁶ JUNÁŠKOVÁ, S. *Gamblersství jako patologický jev v České republice*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, katedra rodinné výchovy, 2008, s. 26. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová, Ph.D.

*v interpersonálních vztazích, které by získali v interakci se svými vrstevníky, či pedagogy.*⁷⁷

⁷⁷ POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003, s. 133. ISBN 80-86568-04-0.

3 Průzkum postojů a zkušeností středoškoláků s patologickým hráčstvím

3.1 Metodologie průzkumu

Hlavním cílem výzkumného šetření je zmapovat postoje středoškolských studentů s patologickým hráčstvím. V rámci výzkumu jsou dále zjišťovány zkušenosti těchto studentů s hraním hazardních her, ale také výskyt osob závislých na hazardní hře v jejich sociálním okolí.

Stanovené hypotézy

Hypotézou rozumíme určité tvrzení, jehož platnost nemůžeme nikdy dokázat, ale pomocí výzkumu ho můžeme potvrdit či vyvrátit. Ke splnění cíle jsem si při tvorbě dotazníku stanovila následující hypotézy, které budou v závěru empirické části zhodnoceny:

H 1: Středoškoláci zaujímají k patologickému hráčství spíše kladný postoj.

Hypotézu jsem stanovila na základě publikace doc. PhDr. Pavla Prunera, CSc. - Psychologie gamblersství, kde uvádí, že se názory na hraní sice různí, ale že původně silný negativní postoj k hraní se přeměnil spíše v toleranci a částečné přijetí.

H 2: Větší zkušenost s hazardní hrou mají chlapci.

Hypotéza byla zvolena na základě Výzkumné zprávy č. 5 Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách ESPAD 2007 (Csémy, Chomynová a Sadílek, 2009), kdy 1,1 % chlapců uvedlo, že hrají výherní automaty téměř denně oproti dívkám, z nichž hraje denně pouze 0,2%. Výzkum byl proveden na základních školách, gymnáziích, středních školách s maturitou a středních odborných školách ve všech krajích ČR u věkové kategorie 15-17 let.

H 3: Hraní počítačových her souvisí se závislostí na hazardních hrách.

V této hypotéze vycházím z publikace Škola za oponou - sociálně patologické jevy u dětí a mládeže, publikované Mgr. Kateřinou Bakulovou a PhDr. Jiřím Kučirkem, Ph.D., kteří uvádějí, že samotná tematika počítačových her, kde se často vyskytují prvky agrese, vede k hazardu či k jinému nebezpečnému chování.

H 4: Zkušenost s hazardní hrou má více než 50 % středoškoláků.

Při tvorbě hypotézy jsem opět vycházela z publikace doc. PhDr. Pavla Prunera, CSc. - Psychologie gamblerství, kde se můžeme dočíst o rozsáhlém výzkumu hráčského chování, kterého se zúčastnilo 12 066 louisianských studentů. 86 % z dotazovaných již má s hraním nějakou zkušenost.

H 5: Nejčastější volnočasovou aktivitou je práce na počítači.

Hypotézu jsem zvolila na základě mezinárodní studie HBSC, která probíhá každé 4 roky. Sigmundová, El Ansari, Sigmund a Frömel se v roce 2011 zabývali sedavým chováním u českých adolescentů. Uvádějí, že za posledních 10 let byl u českých adolescentů zjištěn nárůst času stráveného u počítače.

Výzkumné metody

Výzkum proběhl formou dotazníkového šetření. V úvodu dotazníku uvádím stručné informace o účelu dotazníku, pokyny k vyplňování a žádám respondenty o pravdomluvnost jejich odpovědí a poté o vyplnění. Otázky v dotazníku jsou jednoduché a jeho vyplnění nezabere mnoho času. Dotazník je sestaven ze 13 uzavřených otázek. Respondent tedy na otázku odpovídá ano nebo ne nebo vybírá z několika nabízených odpovědí.

Výzkumné šetření započalo v únoru a bylo ukončeno v březnu 2015. Vyhodnocení dotazníků proběhlo v dubnu 2015. Průzkum formou dotazníku jsem si vybrala proto, že je vhodný pro větší počet respondentů. Jsem si vědoma toho, že by některé odpovědi mohly mít subjektivní charakter, ale pevně věřím, že respondenti odpovídali na otázky pravdivě, jak jsem je žádala v úvodu. Dotazník jsem sestavila tak, aby otázky vystihovaly danou problematiku a abych jejich pomocí potvrdila či vyvrátila stanovené hypotézy. (viz příloha)

Charakteristika výzkumného vzorku

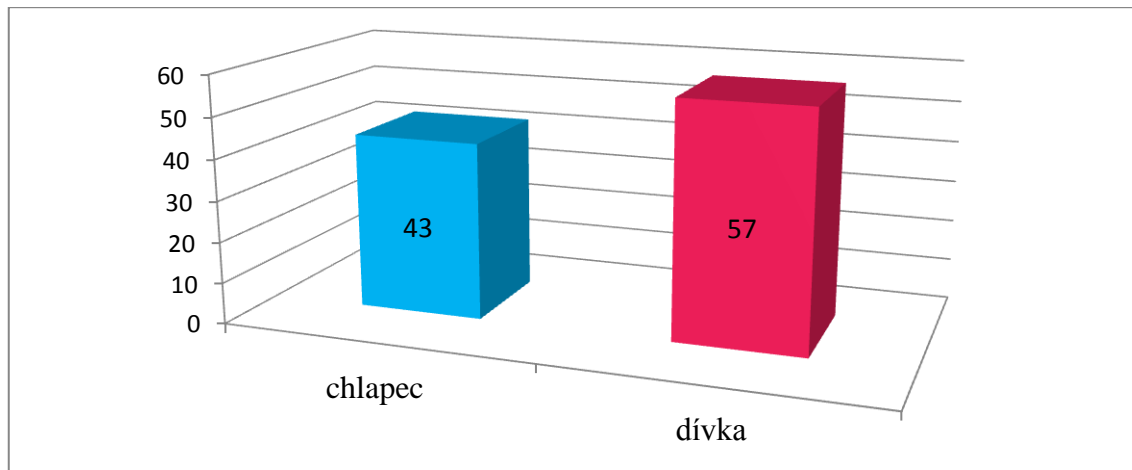
Respondenti, kteří se účastnili výzkumného šetření, jsou studenti vybraných středních škol Královéhradeckého kraje, tedy jedinci ve věkovém rozmezí od 16 do 20 let. Průzkum byl prováděn na 3 konkrétních středních školách, a to na gymnáziu, na střední odborné škole a na středním odborném učilišti. Výzkumné šetření bylo provedeno na výzkumném vzorku 100 respondentů, z nichž bylo 57 dívek a 43 chlapců.

3.2 Vyhodnocení dotazníku

Položka č. 1: Pohlaví respondentů

Graf č. 1 znázorňuje pohlaví respondentů. Výzkumného šetření se zúčastnilo 57 (tj. 57 %) dívek a 43 (tj. 43 %) chlapců.

Graf 1: Pohlaví respondentů

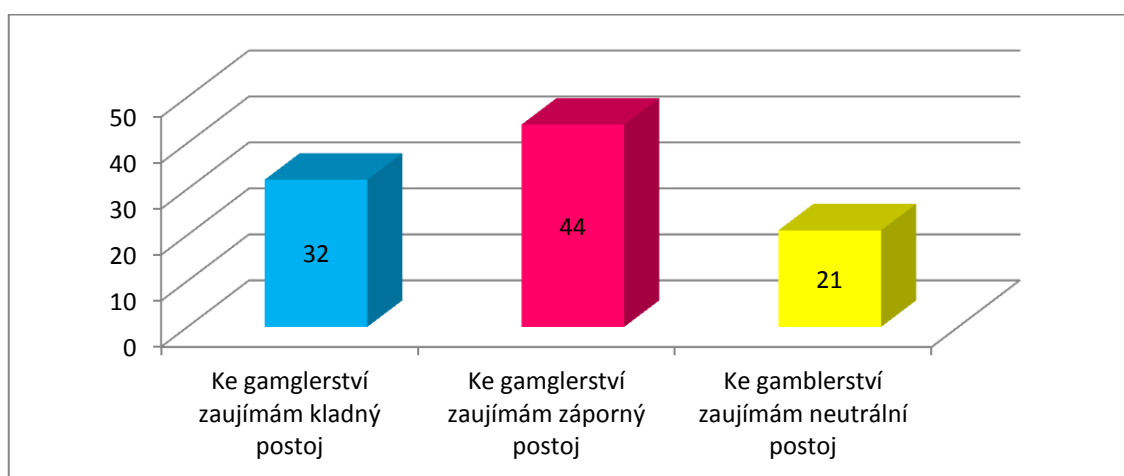


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 2: Jaký postoj ke gamblerství zaujímáte?

Na tuto otázku 44 (tj. 44 %) respondentů odpovědělo, že ke gamblerství zaujímají negativní postoj. Kladný postoj ke gamblerství označilo 32 (tj. 32 %) respondentů a neutrální postoj zaujímá pouhých 21 (tj. 21 %) dotazovaných. V této otázce se musím přiklonit k těm respondentům, kteří označili, že ke gamblerství zaujímají negativní postoj. Myslím si, že hraní hazardních her nepřináší do života nic dobrého, právě naopak, způsobuje finanční problémy, rozpad sociálních vztahů, zdravotní či psychické potíže, jenž mohou hráče dohnat až k sebevraždě, a řadu dalších problémů.

Graf 2: Jaký postoj ke gamblerství zaujímáte?

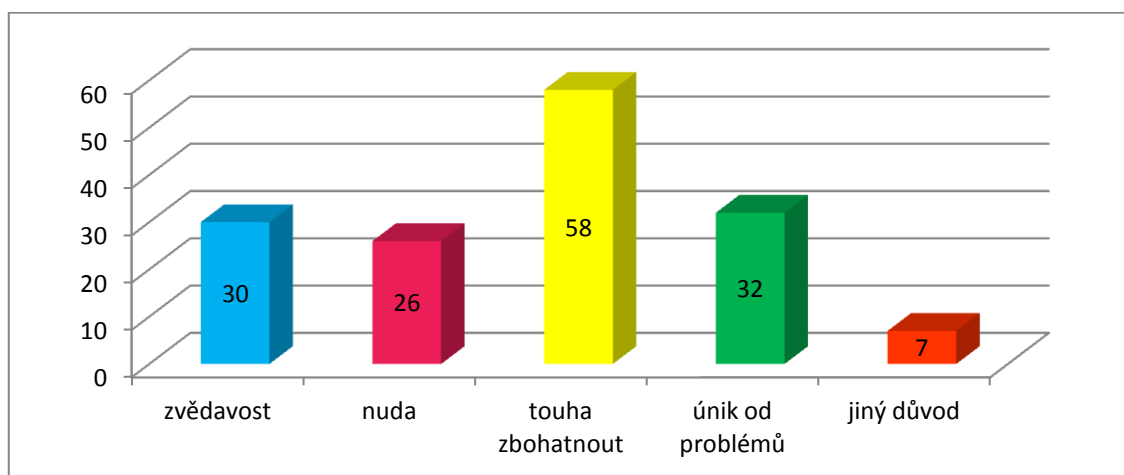


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 3: Jaký si myslíte, že je nejčastější důvod, proč lidé hrají?

58 (tj. 58 %) respondentů si myslí, že nejčastějším důvodem, proč lidé hrají, je touha zbohatnout. Jako únik od problémů uvedlo 32 (tj. 32 %) respondentů a zvědavost 30 (tj. 30 %) respondentů. Pouze 26 (tj. 26 %) dotazovaných uvedlo nuda a 7 (tj. 7 %) jinou možnou odpověď. Do jiných důvodů respondenti uvedli změnu prostředí a reality a vyplnění některých nesplněných snů, hravost, soutěživost, pro zábavu a zisk. Dalšími důvody jsou relaxace, hravost, různé problémy a někdo hraní považuje za koníček.

Graf 3: Jaký si myslíte, že je nejčastější důvod, proč lidé hrají?

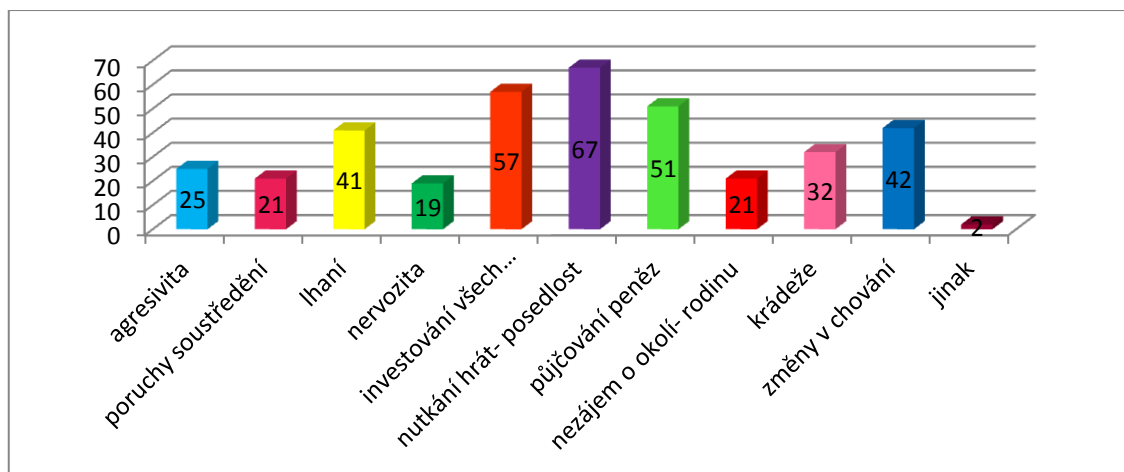


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 4: Jak si myslíte, že se závislost na hazardních hrách projevuje?

Na tuto otázku respondenti uváděli více odpovědí. Nejčastější projevy, které respondenti uvedli, jsou nutkání hrát - posedlost (67, tj. 67 %), investování všech peněz do hazardu (57, tj. 57 %) a půjčování peněz (51, tj. 51 %). O něco méně byly uvedeny změny v chování (42, tj. 42 %), lhaní (41, tj. 41 %), krádeže (32, tj. 32 %) a agresivita (25, tj. 25 %). Nejméně uváděné projevy byly poruchy soustředění (21, tj. 21 %), nezájem o okolí - rodinu (21, tj. 21 %) a nervozita (19, tj. 19 %). 2 respondenti (tj. 2 %) uvedli jinou odpověď - závislý člověk na hazardních hrách může falšovat, podvádět a je schopen obrát i své kamarády.

Graf 4: Jak si myslíte, že se závislost na hazardních hrách projevuje?

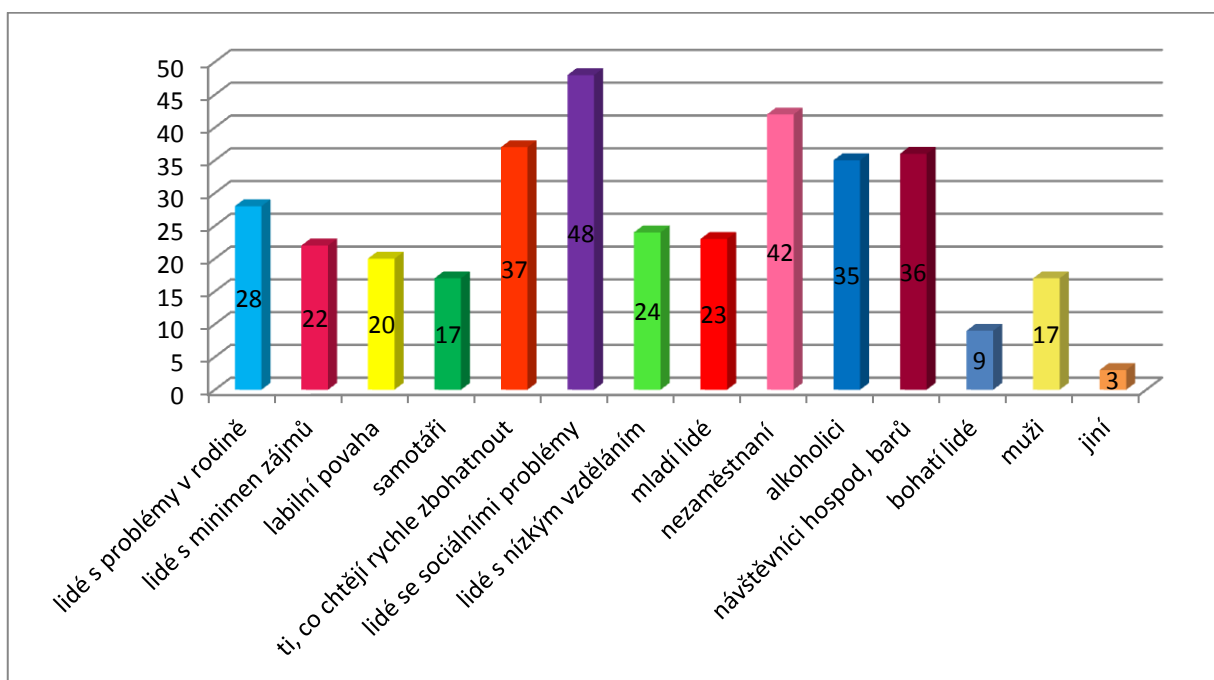


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 5: Kterí lidé jsou podle Vás náchylní stát se gamblerem?

48 (tj. 48 %) dotazovaných se domnívá, že největší předpoklady stát se gamblerem mají lidé se sociálními problémy. Nejvíce náchylnými lidmi jsou dále dle respondentů lidé nezaměstnaní (42, tj. 42 %), lidé, co chtějí rychle zbohatnout (37, tj. 37 %), návštěvníci hospod a barů (36, tj. 36 %), alkoholici (35, tj. 35 %), lidé s problémy v rodině (28, tj. 28 %), lidé s nízkým vzděláním (24, tj. 24 %), mladí lidé (23, tj. 23 %), lidé s minimem zájmů (22, tj. 22 %) a lidé s labilní povahou (20, tj. 20 %). O něco menší předpoklady podle dotazovaných mají samotáři (17, tj. 17 %), muži (17, tj. 17 %) a lidé bohatí (9, tj. 9 %). Pouze 3 respondenti uvedli jinou odpověď - podle nich jsou více náchylní problematictí lidé se slabým charakterem (se slabou vůlí). Jeden z respondentů uvádí, že žádný člověk není imunní, každý z nás této závislosti může propadnout, a to i velmi vážené osobnosti. Vše záleží na okolnostech.

Graf 5: Kterí lidé jsou podle Vás náchylní stát se gamblerem?

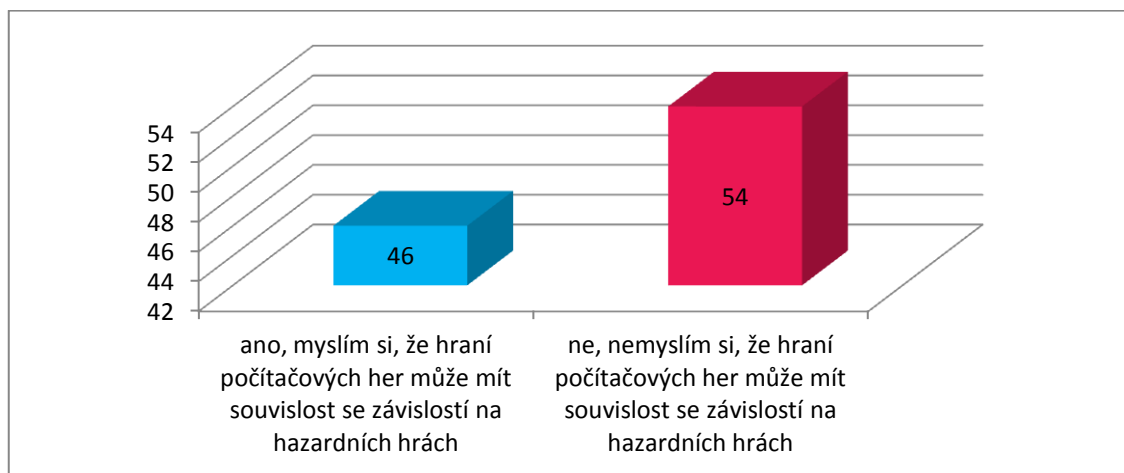


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 6: Myslíte si, že hraní počítačových her může mít souvislost se závislostí na hazardních hrách?

Z grafu č. 5 vyplývá, že s tímto tvrzením souhlasilo 46 respondentů (tj. 46 %). 54 respondentů (tj. 54 %) si naopak nemyslí, že hraní počítačových her může mít souvislost se závislostí na hazardních hrách. Zde musím s respondenty, kteří si myslí, že hraní počítačových her nesouvisí se závislostí na hazardních hrách, nesouhlasit. Naopak si myslím, že v mnoha případech, může být hraní počítačových her, teprve počátkem na cestě k závislosti na hrách hazardních. Z počátku si takový jedinec, ani jeho rodiče, nemusí uvědomovat nebezpečí, které dítěti hrozí, když mu dovolují takto nevhodným způsobem trávit volný čas. V některých případech může jít pouze o nevinnou hru, ale v jiných případech se může rozvinout ve velký problém, který by v budoucnu negativně ovlivnil nejen samotného hráče, ale také řadu lidí v jeho okolí. Proto bych rodičům doporučovala, aby své děti více směřovali k trávení volného času na kroužcích a věnování se různým koníčkům a méně k trávení času hraním počítačových her.

Graf 6: Myslíte si, že hraní počítačových her může mít souvislost se závislostí na hazardních hrách?

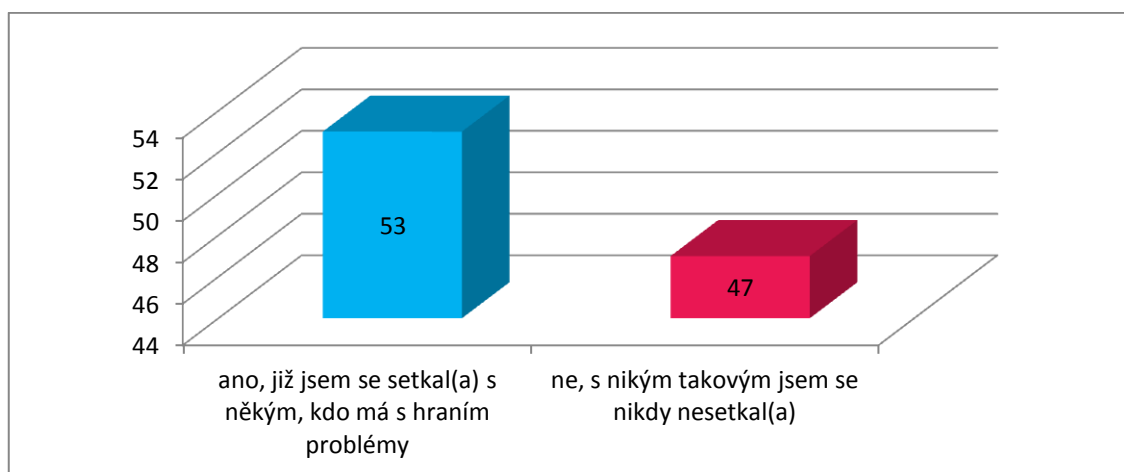


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 7: Setkal (a) jste se někdy s někým, kdo měl s hráčstvím problém?

53 (tj. 53 %) respondentů se již setkalo s někým, kdo měl s hazardní hrou problém. Naopak 47 (tj. 47 %) dotazovaných se s nikým takovým nikdy neseťkalo. Já osobně jsem se setkala s několika lidmi, kteří měli s hráčstvím problém, což už asi dnes není výjimkou, když někdo takového člověka zná. Je tedy zřejmé, že se patologické hráčství za poslední léta opravdu velmi rozrostlo.

Graf 7: Setkal (a) jste se někdy s někým, kdo měl s hráčstvím problém?

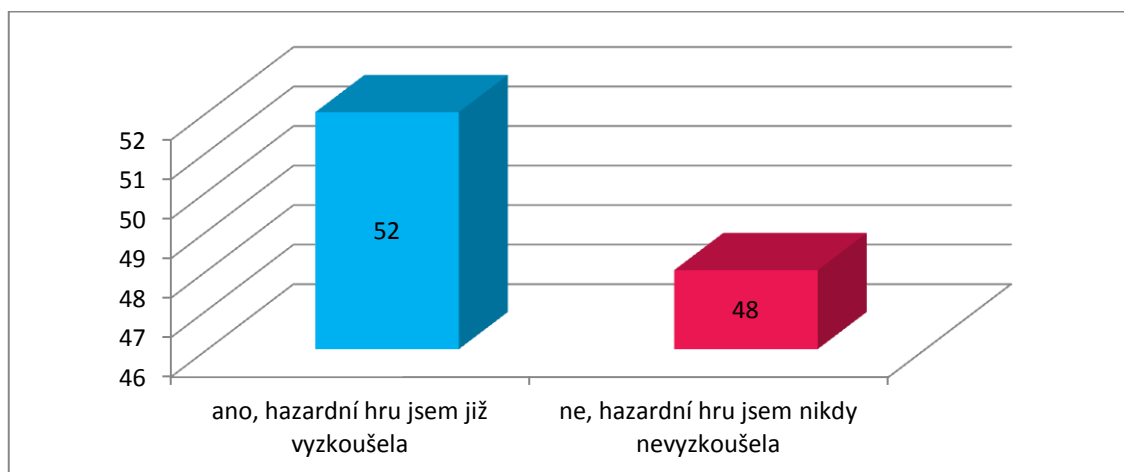


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 8: Vyzkoušel (a) jste někdy hazardní hru?

Více jak polovina respondentů (52, tj. 52 %) již má nějakou zkušenost s hazardní hrou. 48 (tj. 48 %) respondentů hazardní hru nikdy nevyzkoušelo. Můj předpoklad, že s hazardní hrou má zkušenost více jak polovina studentů, se touto otázkou potvrdil. Z těch studentů, co ji vyzkoušeli (52, tj. 52%) bylo 31 (tj. 59,6%) chlapců a 21 (tj. 40,4%) dívek. Přesto, že jsem takový výsledek očekávala, myslím si, že studentů, kteří ve výzkumu uvedli zkušenost s hazardní hrou, je velký počet. V tomto věku by se studenti měli soustředit především na vzdělání, které je rozhodující pro jejich budoucí povolání, a ne marnit čas nevhodnými aktivitami jako je právě hraní hazardních her.

Graf 8: Vyzkoušel (a) jste někdy hazardní hru?

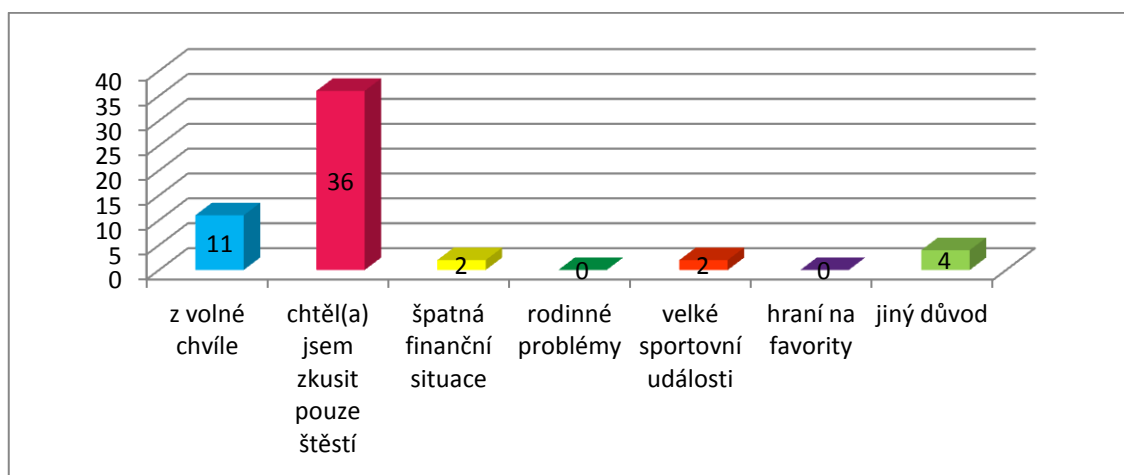


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 9: Pokud jste již vyzkoušel (a) hazardní hru, co Vás k tomu vedlo?

Tuto otázku zodpovídali pouze ti, kteří již někdy hazardní hru vyzkoušeli. Z grafu č. 8 jasně vyplývá, že většina respondentů, kteří někdy hazardní hru vyzkoušeli, chtěli zkusit pouze štěstí (36, tj. 65,5 %). 11 (tj. 20 %) respondentů vyzkoušelo hazardní hru z volné chvíle, 2 (tj. 3,6 %) kvůli špatné finanční situaci, 2 (tj. 3,6 %) z důvodu velké sportovní události a 4 (tj. 7,3 %) uvedli jiný důvod - získání nové zkušenosti, touha po výhře, zvědavost (co na tom ostatní vidí). Jeden z respondentů uvedl, že si z dlouhé chvíle s kamarády zahrál karty o peníze, nechtěl kazit partu. Rodinné problémy a hraní na favority neuvedl žádný z respondentů.

Graf 9: Pokud jste již vyzkoušel (a) hazardní hru, co Vás k tomu vedlo?

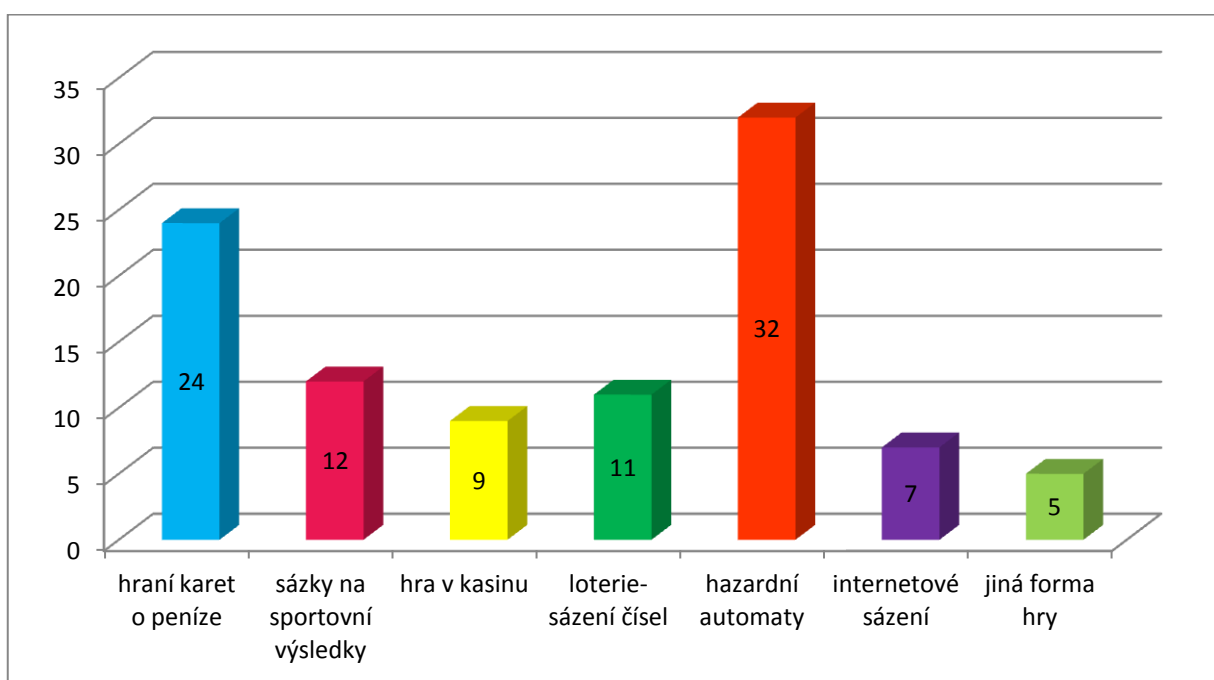


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 10: Pokud jste zkusil (a) hazardní hru, která to byla?

Jak můžeme vidět níže na grafu č. 9, největší zkušenost mají respondenti s hracími automaty (37, tj. 61,5 %). 24 (tj. 46,2 %) dotazovaných již někdy hrálo karty o peníze, 12 (tj. 23,1 %) již někdy sázelo na sportovní výsledky, 11 (tj. 21,2 %) sázelo na čísla - loterie. Nejmenší zastoupení ze všech hazardních her měla hra v kasinu (9, tj. 17,3 %) a internetové sázení (7, tj. 13,5 %). 5 (tj. 9,6 %) respondentů uvedlo jinou formu hry - poker, kostky, ruletu a skořápky. Respondent, který vyzkoušel hru skořápky, uvedl, že hra skončila velmi rychle, protože se to nedalo prokouknout.

Graf 10: Pokud jste zkusil (a) hazardní hru, která to byla?

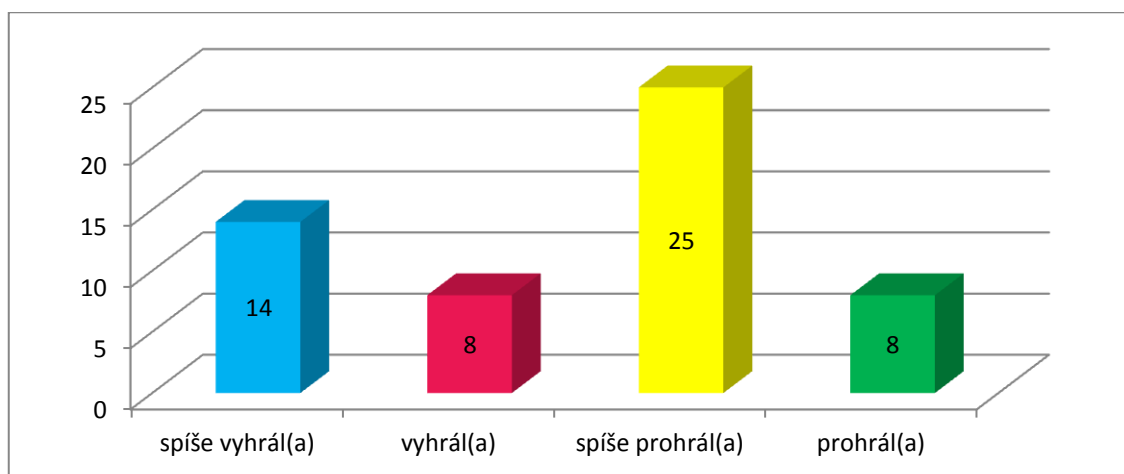


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 11: Pokud jste hrál (a), tak jsem...

Ti respondenti, co již vyzkoušeli hazardní hru, uvedli, že spíše prohráli (25, tj. 45,5 %), 14 dotazovaných spíše vyhrálo (tj. 25,5 %), 8 prohrálo (tj. 14,6 %) a 8 vyhrálo (14,6 %). Z grafu č. 10 tedy vyplývá, že téměř polovina dotazovaných na hraní prodělala. Tato skutečnost mě nijak nepřekvapila. Podle mého názoru se tímto způsobem ani peníze vydělat nedají. Jedině v počáteční fázi hraní, kdy hráč je lákán k dalším hrám tím, že má zpočátku úspěch, ale štěstí ho časem opustí a on se začne zadlužovat a motá se v začarovaném kruhu. Proto je lepší se hazardu vyhýbat.

Graf 11: Pokud jste hrál (a), tak jste...

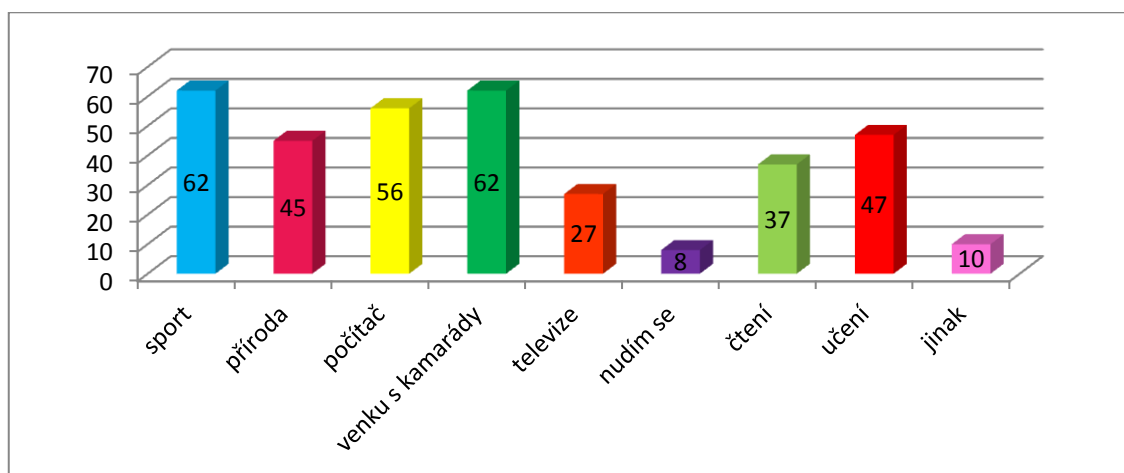


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 12: Jakým způsobem trávíte volný čas?

Na tuto otázku 62 (tj. 62 %) respondentů odpovědělo, že volný čas tráví nejčastěji sportováním. Stejný počet respondentů (62, tj. 62 %) uvedl, že se nejčastěji chodí bavit ven s přáteli. 56 (tj. 56%) dotazovaných tráví většinu času u počítače, 47 (tj. 47 %) učením se do školy, 45 (tj. 45 %) v přírodě, 37 (tj. 37 %) četbou. Nejméně uváděné trávení volného času byla televize (27, tj. 27 %) a nuda (8, tj. 8 %). 10 (tj. 10%) respondentů uvedlo jinou odpověď - randění, kapela, bojové koníčky, kreslení, posilovna. Jeden respondent tráví volný čas v ZUŠ na výtvarném oboru a také chodí do skatu. Další uvedli starání se o křečka, rybičky, kocoura a sypání ptáčkům, trávení volného času po škole prací a také s přítelem.

Graf 2: Jakým způsobem trávíte volný čas?

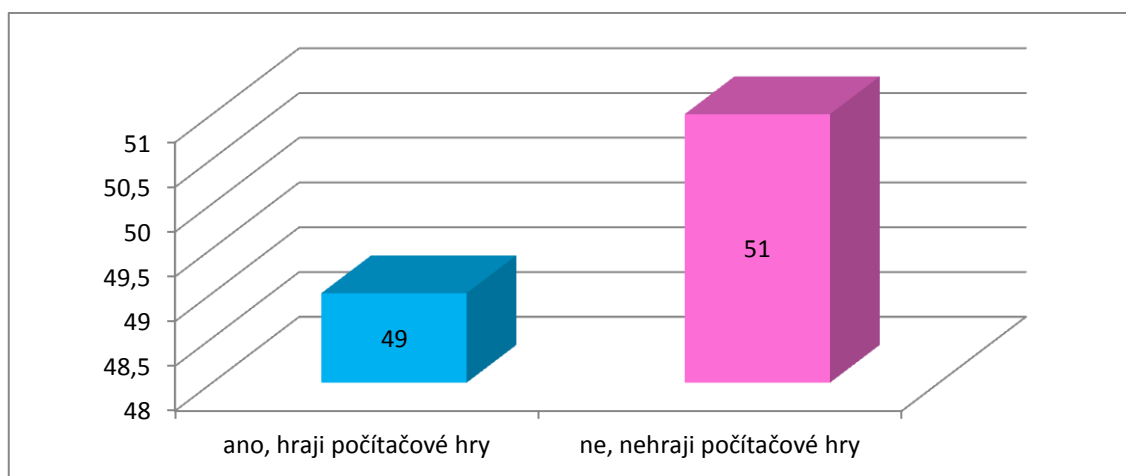


Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 13: Hrajete počítačové hry?

51 (tj. 51 %) dotazovaných počítačové hry nehraje. 49 (tj. 49 %) respondentů naopak počítačové hry hraje. Tento výsledek mě nepřekvapil, předpokládala jsem, že velká část studentů ráda hraje počítačové hry, přesto jsem ale toto číslo očekávala o něco vyšší. Zřejmě je to způsobeno tím, že více jak polovina respondentů, byly dívky, jenž se ve volném čase často věnují jiným aktivitám než je tomu u chlapců. Přesto je ale hraní počítačových her v dnešní době velmi oblíbenou činností, která, jak jsem již zmiňovala výše, může do budoucna vyústit v závislost na počítačových či na hazardních hrách.

Graf 13: Hrajete počítačové hry?



Zdroj: Vlastní zpracování

3.3 Shrnutí

Vyhodnocení hypotéz

H 1: Středoškoláci zaujímají ke gamblerství spíše kladný postoj.

Na otázku, jaký postoj respondenti ke gamblerství zaujímají, 44 (tj. 44 %) uvedlo negativní postoj, 32 (tj. 32 %) kladný postoj a 21 (tj. 21 %) neutrální postoj. **Hypotéza se nepotvrdila.**

H 2: Větší zkušenost s hazardní hrou mají chlapci.

Z těch respondentů, kteří uvedli, že již mají zkušenost s hazardní hrou (52, tj. 52 %), bylo 31 chlapců (tj. 59,6 %) a 21 dívek (tj. 40,4 %). **Hypotéza se potvrdila.**

H 3: Více jak 50 % středoškoláků si myslí, že hraní počítačových her souvisí se závislostí na hazardních hrách.

Na otázku, jestli hraní počítačových her souvisí se závislostí na hazardních hrách, 56 (tj. 56 %) respondentů odpovědělo, že si to nemyslí. **Hypotéza se nepotvrdila.**

H 4: Zkušenost s hazardní hrou má více než 50 % středoškoláků.

52 (tj. 52 %) respondentů uvedlo, že již někdy vyzkoušelo hazardní hru. **Hypotéza se potvrdila.**

H 5: Mezi nejčastější volnočasovou aktivitu patří práce na počítači.

Z výzkumného šetření vyplývá, že mezi nejčastější volnočasové aktivity u středoškoláků patří sport (62, tj. 62 %), být venku s kamarády (62, tj. 62 %) a práce na počítači (56, tj. 56 %). Hypotéza se potvrdila.

Závěrečné zhodnocení výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak velké zkušenosti mají středoškolští studenti s patologickým hráčstvím. Dále se výzkum zaměřoval na zmapování postojů respondentů ohledně této problematiky.

Ve výzkumném šetření byly použity otázky, které sloužily ke zjišťování informací o respondentech, jejich zkušenostech s patologickým hráčstvím. Níže uvádím některé z nich:

- *Jaký postoj respondenti zaujímají ke gamblerství,*
- *Jaký je nejčastější důvod, proč lidé hrají,*
- *Jak se závislost na hazardních hrách projevuje,*
- *Kteří lidé jsou nejvíce náchylní stát se gamblerem,*
- *Zda může mít hraní počítačových her souvislost se závislostí na hazardních hrách,*
- *Zda se respondenti někdy setkali s někým, kdo má s hráčstvím problém,*
- *Zda mají zkušenost s nějakou hazardní hrou,*
- *Co je k hraní vedlo,*
- *Kterou hazardní hru vyzkoušeli.*

Prostřednictvím výzkumného šetření jsem zjistila několik zajímavých poznatků:

- Více jak polovina respondentů (52, tj. 52 %) již někdy vyzkoušela hazardní hru, přičemž 31 (tj. 59,6 %) z nich byli chlapani a 21 (tj. 40,4 %) byly dívky,
- Na otázku, kdo je více náchylný stát se gamblerem, respondenti uvedli lidi se sociálními problémy (48, tj. 48 %), lidi, co chtějí rychle zbohatnout (37, tj. 37 %) a návštěvníky hospod a barů (36, tj. 36 %). Naopak nejméně byli uváděni muži (17, tj. 17 %) a bohatí lidé (9, tj. 9 %), což mě udivilo, protože dle mého názoru jsou právě muži ti nejnáchylnější k závislosti na hazardní hře,
- Nejčastěji uváděná hazardní hra, kterou respondenti vyzkoušeli, je hra na hracích automatech (32, tj. 61,5 %). Druhou nejčastěji uváděnou hrou jsou karty (24, tj. 46,2 %). Velmi mě překvapilo, že internetové sázení uvedlo pouze 7 respondentů (tj. 13,5 %), protože sázení přes internet se v dnešní době stává stále oblíbenějším.

Z výsledků výzkumného šetření jsem u studentů nezaznamenala výskyt závislosti na hazardní hře. Více jak polovina studentů hazardní hru sice již vyzkoušela (52, tj. 52 %), ale velká část z nich pouze z toho důvodu, aby vyzkoušeli štěstí (36, tj. 65,6 %). 11 (tj. 20 %) respondentů vyzkoušelo hru z volné chvíle a zbývající respondenti z důvodu velkých sportovních událostí (2, tj. 3,6 %) a špatné finanční situace (2, tj. 3,6 %). Téměř polovina studentů, kteří vyzkoušeli hazardní hru, spíše prohrála (25, tj. 45,5 %), to znamená, že na hraní spíše prodělali.

Co se týče trávení volného času u studentů, stále oblíbenou činností je práce na počítači (56, tj. 56 %), ale přesto, jak vyplývá z výzkumu, mladí nejraději sportují (62, tj. 62 %),

což je mnohem smysluplnější a více zdraví prospěšná aktivita než trávení času u počítače, které může způsobit mnoho zdravotních problémů, jako je poškození zraku, špatné držení těla či bolesti hlavy. Mnoho dětí a dospívajících si oblíbilo počítačové hry, na nichž vzniká psychická závislost. Není pak divu, že zanedbávají své povinnosti a přípravu do školy a mohou mít i větší sklony k násilí, nemluvě o faktu, že tato závislost může v pozdějším věku přerůst v patologické hráčství.

ZÁVĚR

Patologické hráčství je stále více se rozšiřujícím patologickým jevem, který není v dnešní společnosti již ničím překvapujícím. Ale i přesto, že hazardních hráčů každým dnem přibývá, veřejnost je stále o této problematice nedostatečně informována. Ve své práci jsem se snažila podat celkový přehled o o tomto novodobém problému, aby byl co nejvíce srozumitelný a pochopitelný např. i pro právě zmiňovanou laickou veřejnost.

V práci jsem čerpala z děl známých autorů, kteří se patologickým hráčstvím zabývají. Jedná se především o Prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc., který je primářem v Psychiatrické léčebně v Bohnicích a odborníkem na léčbu závislostí. Druhým významným autorem, z jehož publikací jsem čerpala, je PhDr. Pavel Prunner, CSc., jenž je pedagogem na vysoké škole a expertem v oblasti psychologie. Oba dva autoři napsali mnoho publikací o problematice patologického hráčství, které jsou pro tuto oblast velkým přínosem.

Cílem teoretické části práce bylo uvést základní přehled o problematice patologického hráčství a popsat cílovou skupinu, tedy studenty vybraných středních škol. V první kapitole charakterizují patologické hráčství, popisují jednotlivé fáze, diagnostická kritéria, příčiny a důsledky hráčství a rizikové skupiny. Dále uvádím popis jednotlivých hazardních her a zmiňuji také organizaci Anonymních gamblerů. Ve druhé kapitole se věnuji středoškolským studentům, jejich postojům a hodnotám, patologickému hráčství u mládeže a roli počítačových her v životě dětí a dospívajících.

Cílem empirické části bylo zmapovat postoje a studentů středních škol k patologickému hráčství a jejich zkušenosti s ním. Pro výzkumné šetření byl použit anonymní dotazník se 13 uzavřenými otázkami. Dotazník vyplnilo 100 respondentů, 57 chlapců a 43 dívek. Výsledky výzkumu jsou znázorněny v grafech výše. Pro splnění cíle bylo stanoveno 5 hypotéz. Po zhodnocení výsledků výzkumu následovalo vyhodnocení hypotéz, přičemž 3 hypotézy se potvrdily a 2 hypotézy potvrzeny nebyly.

Myslím si, že výše uvedené cíle byly splněny. Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že hazardní hru vyzkoušela více jak polovina studentů. Majoritní část těchto studentů chtěla sice pouze zkusit štěstí, ale tato skutečnost nijak nesnižuje nebezpečí vzniku závislosti. Domnívám se, že výskyt hráčství mezi mládeží se bude objevovat stále

častěji. Vhodným řešením by mohlo být zvýšení preventivních opatření především ze strany základních a středních škol, ze strany rodičů, ale i ze strany společnosti.

SEZNAM LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

1. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. Č. 4. Praha: Policie České republiky, 2008. Vychází čtvrtletně. ISSN 1211-8834.
2. HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-X.
3. KRAUS, B., HRONCOVÁ, J., a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 325 s. ISBN 978-80-7041-896-3.
4. KRAUS, B. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006, 156 s. ISBN 80-7315-125-1.
5. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 218 s. ISBN 978-802-4727-813.
6. JIRÁSKOVÁ, K. Hrací věk automatů. *Psychologie dnes*, září 2008, č. 9, s. 54-55.
7. JUNÁŠKOVÁ, S. *Gamblerství jako patologický jev v České republice*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, katedra rodinné výchovy, 2008, 84 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová, Ph.D.
8. MACEK, P. *Adolescence*. Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-7178-747-7
9. MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 291 s. ISBN 978-80-247-2715-8.
10. MŮHLPACHR, P. *Sociopatologie*. 3. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2008, 194 s. ISBN: 978-80-210-4550-7.
11. NEŠPOR, K. *Hazardní hra jako nemoc*. Praha, 1994. 146 s.
12. NEŠPOR, K. *Jak překonat hazard: Prevence, krátká intervence a léčba*. Praha: Portál, 2011, 160 s. ISBN 978-80-262-0009-3.
13. NEŠPOR, K. *Jak překonat problém s hazardní hrou*. 1. vyd. Praha: Sportpropag, 1996, 107 s.

14. NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. Praha: Sportpropag, 1999, 104 s.
15. NEŠPOR, K., *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál, 2007, 176 s. ISBN 978-80-7367-908-8.
16. PETRÁK, M. *Gamblerství-hráčská závislost*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati. Fakulta Humanitních studií, 2009, 54 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.
17. PETRAŠKOVÁ, B. *Hodnoty a zájmy mládeže a jejich vliv na asociální chování*. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií, 2009, 57 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Antonín Olejníček.
18. POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů*. 3. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003, 186 s. ISBN 80-86568-04-0.
19. *Právo a rodina*. Č. 03 (březen 2007). Praha: Linde, 2007. Vychází měsíčně. ISSN 1212-866X.
20. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál 2003, 324 s. ISBN 80-7178-252-1.
21. PRUNNER, P. *Gamblerství, aneb, Ztráta svobody*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 360 s. ISBN 978-80-7380-452-7.
22. PRUNNER, P. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 273 s. ISBN 978-80-7380-074-1
23. SAK, P. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
24. SILLAMY, N. *Psychologický slovník*. 1. vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 246 s. ISBN 80-244-0249-1.
25. SVOBODA, M. Příběh gamblera: boj o život. *Dnes*, 2013, č. 35, str. 26-27..
26. ŠERÝ, O. Patologické hráčství. *Psychiatrie pro praxi*, 2001, č. 4, str. 164.
27. ŠTĚPÁNKOVÁ, E. *Hazard a jeho prevence*. Brno: Univerzita Masarykova. Pedagogická fakulta. Katedra fyziky chemie a odborného vzdělávání, 2013, 55 s. Vedoucí bakalářské práce Doc. MUDr. Petr Kachlík, Ph.D.

28. ŠVARCOVÁ, E. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, 162 s. ISBN 978-80-7041-959-5
29. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, 524 s. ISBN 80-7178-308-0.
30. WINKLER, J., PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1997. 598 s. ISBN 80-7184-164-1.

Elektronické zdroje:

1. *Anonymní gambleři Česko* [online]. ©2008, [cit.2015-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://anonymnigambleri.cz/>>.
2. ČADOVÁ L., KREJČÍ, A. *Hodnotová orientace a životní postoje současných adolescentů*. [online]. [cit.2015-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.paidagogos.net/issues/2006/1/1/article.html>>.
3. KOHOUTEK R. *Psychologie v teorii a praxi* [online]. ©2008, [cit. 2015-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://rudolfkohoutek.blog.cz/0811/postoje-a-vztahy>>.
4. Poradenskécentrum.cz. *Závislost na počítačích a počítačových hrách* [online]. [cit. 2015-01-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.poradenskecentrum.cz/pocitacova-zavislost.html>>.
5. SALINKOVÁ, A. *Hazardní hry online* [online]. ©2011. [cit. 2015-02-015]. Dostupné z WWW:<http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/file/IT/eGovernment/Salinkova_Alana_5976.pdf>.
6. VACEK, J. *Nelátkové závislosti- patologické hráčství* [online]. [cit. 2015-02-015]. Praha: centrum adiktologie. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/download/3480/patologicke-hracstvi-pdf>>.
7. VEJROSTA, P. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropskezpravy.cz/soubory/dokumenty/patologicke-hracstvi-apa2011-704.pdf>>.
8. *Zákony pro lidi* [online]. ©2010-2015, [cit.2015-02-05]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-202>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 1:

Dotazník

Milí žáci a žákyně středních škol, dovoluji si Vás oslovit a požádat o vyplnění dotazníku. Tento dotazník je zcela anonymní a bude sloužit pouze ke zpracování mé bakalářské práce s názvem „Postoje a zkušenosti středoškolských studentů s patologickým hráčstvím,“ na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Po přečtení otázky prosím pravdivě odpovězte zaškrtnutím jedné odpovědi (pokud není uvedeno jinak). Vámi zvolenou odpověď označte křížkem ve čtverečku.

Děkuji

1. Jaký postoj ke gamblerství zaujímáte?

- ke gamblerství zaujímám kladný postoj
- ke gamblerství zaujímám záporný postoj
- ke gamblerství zaujímám neutrální postoj

2. Jaký si myslíte, že je nejčastější důvod, proč lidé hrají?

- zvědavost
- nuda
- touha zbohatnout
- únik od problémů
- jiný důvod (uved'te jaký)

3. Jak si myslíte, že se závislost na hazardních hrách projevuje?

- nervozita
- investování všech peněz do hazardu
- nutkání hrát-posedlost
- půjčování peněz

- nezájem o okolí- rodinu
- krádeže
- změny v chování
- finanční problémy
- agresivita
- poruchy soustředění
- lhaní
- jinak (uved'te jak)

4. Kterí lidé jsou podle Vás více náchylní stát se gamblérem?

- lidé s problémy v rodině
- lidé se sociálními problémy
- lidé s nízkým vzděláním
- mladí lidé
- nezaměstnaní
- alkoholici
- návštěvníci hospod, barů atd.
- bohatí
- muži
- lidé s minimem zájmů
- labilní povaha
- samotáři
- ti, co chtějí rychle zbohatnout
- jíní (uved'te jací)

5. Myslíte si, že hraní počítačových her může mít souvislost s gamblérstvím?

- ano, myslím si, že hraní počítačových her může mít souvislost s gamblérstvím
- ne, nemyslím si, že hraní počítačových her může mít souvislost s gamblérstvím

6. Setkal jste se někdy s někým, kdo měl s hráčstvím problém?

- ano, již jsem se setkal (a) s někým, kdo má s hraním problém
- ne, s nikým takovým jsem se nikdy nesetkal (a)

7. Vyzkoušel (a) jste někdy nějakou hazardní hru?

- ano, hazardní hru jsem již vyzkoušel (a)
- ne, hazardní hru jsem nikdy nevyzkoušel (a)

8. Pokud ano, tak co Vás k hraní vedlo?

- nikdy jsem nehrála(a)
- z volné chvíle
- chtěl(a) jsem zkusit pouze štěstí
- špatná finanční situace
- rodinné problémy
- velké sportovní události
- hraní na favority

9. Pokud jste zkusil (a) hrát hazardní hru, která to byla?

- hraní karet pro peníze
- sázky na sportovní výsledky
- hra v kasinu
- loterie- sázení čísel
- hazardní automaty
- internetové sázení
- jiná forma hry (uved'te jaká)

10. Pokud jste hrál (a), tak jste

- spíše vyhrál (a)
- vyhrál (a)
- spíše prohrál (a)
- prohrál (a)

11. Míváte ve škole častou absenci?

- ano, mívám častou absenci
- ne, nemívám častou absenci

12. Jakým způsobem trávíte volný čas?

- sport
- příroda
- počítač
- venku s kamarády
- televize
- nudím se
- čtení
- učení
- jinak (uved'te jak)

13. Hrajete počítačové hry?

- ano, hraji počítačové hry
- ne, nehraji počítačové hry

14. Pohlaví:

- dívka
- chapec